

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Λ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1981 | ΑΡΙΘ. 1-2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΦΩΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ὁ φωτισμὸς τοῦ κόσμου. — Κων. Γ. Μπόννη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὀμοτ. Καθηγ. Παν)μίου Ἀθηνῶν, Πολύκαρπα ἀνθολογήματα ἐκ τοῦ Βίου καὶ τῶν Ἔργων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ὁ Μέγας Βασίλειος «πρὸς πλουτύντας». — Ἀλήθειες με λίγα λόγια. — Μητροπ. Κοζάνης κ. Διονυσίου, Μὲ τὸ νέο χρόνο. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Πρυτάνεως Παν)μίου Ἀθηνῶν, Ἡ μορφή τῆς κατηχητικῆς διδασκαλίας. — Βασίλ. Μουστάκη, «Φιλάδελφοι ψυχαί». — Ἀντωνίου Μπλούμ, Ἡ Κυριακή προσευχή. — Μητροπ. Σάμου κ. Παντελεήμονος, Ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τους. — Ἡλία Μηνιάτη, Οἱ πραγματικοὶ χριστιανοὶ εἶναι δυσέρετοι. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ὁ Ἁγιορειτικὸς Τύπος (Β'). — Ἰω. Φουντούλη, Καθηγ. Παν)μίου, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Γ. Κ. Π., Γιά τοὺς πρόωρους δεσμούς. — Ἐπίκαιρα. Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἀσκοῦν οἱ χιλιαστὲς προσηλυτισμό; Τὸ Βιβλίο. — «Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀργυρά» (ἀ' τεῦχος). —

Κλῖνον Κύριε τὸ οὖς σου, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν
ὁ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθῆναι καταδεξάμενος, καὶ ἀγιά-
σας τὰ ὕδατα· καὶ εὐλόγησον πάντας ἡμᾶς, τοὺς
διὰ τῆς κλίσεως τῶν ἑαυτῶν αὐχένων σημαίνοντας τὸ
τῆς δουλείας πρόσχημα. Καὶ καταξίωσιν ἡμᾶς ἐμπλη-
σθῆναι τοῦ ἁγιασμοῦ σου, διὰ τῆς τοῦ ὕδατος τούτου
μεταλήψεώς τε καὶ ραντισμοῦ· καὶ γενέσθω ἡμῖν
Κύριε εἰς ὑγείαν ψυχῆς καὶ σώματος.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς
Διακονίας, Ἰασιῶν 1 — Ἀθήναι 140.
Προῖστ. Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ.
Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

ΑΛΗΘΕΙΕΣ
ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ

Οι πρώτοι χριστιανοί ἦσαν ὑπόδειγμα ἐνότητος καὶ ταυτότητος αἰσθημάτων. Κάτι τὸ ἐντελῶς νέο εἶχε εἰσέλθῃ στις καρδιές τους καὶ τοὺς ἔκανε νέους ἀνθρώπους πλήρεις ἀγάπης, καλωσύνης καὶ κατανοήσεως πρὸς τοὺς ἄλλους. Τὸ ἅγιο Πνεῦμα μετέβαλε μέσα τους τὴ φθαρμένη ἀνθρώπινη φύση στὴν ἐν Χριστῷ καινὴ κτίση.

Ο ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Στὴν ὀρθόδοξη θεία λατρεία ἔνας κόσμος ὠραιότητος συνοδεύει τὰ τελούμενα: ἡ πιστὴ ψυχὴ μιλάει πρὸς τὸν Θεὸ μετρικὰ καὶ μελωδικὰ. Χρησιμοποιεῖ ἐνδύματα ἕνα πρὸς τὰ συνήθη χρώματα. Περιβάλλεται τὸν μυστικὸ κόσμον τῆς ἀγιογραφίας. Ἀκολουθεῖ ἕνα τυπικὸ λατρευτικὴς ζωῆς πλούσιο. Γιατί ὅλα αὐτά; Διότι ἡ ψυχὴ περιμένει τὸν Κύριό της νὰ τὸν ὑποδεχθῆ. Νὰ συνδειπνήσῃ μαζί του στὴν οὐράνια τράπεζα. Νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ Αὐτὸν τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Δικαίως λοιπὸν ὅλος αὐτὸς ὁ λειτουργικὸς πλούτος.

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ

Ὁ θίος τοῦ πιστοῦ χριστιανοῦ εἶναι μαρτυρία Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἐπιβεβαιώνεται με θλίψη καὶ ταλαιπωρία, με διώξεις καὶ βασανισμούς, ὅχι δὲ σπανίως καὶ με αἷμα, δηλ. με τὸ μαρτύριον.

ΧΡΟΝΟΣ ΚΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ χρόνος, γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν εἶναι κάτι τὸ ἐντελῶς ξεχωριστὸ ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔρχεται μετὰ ἀπὸ τὸ ἐδῶ κάτω πρόσκαιρο, ἀλλὰ ἀρχίζει μέσ' ἀπ' αὐτό. Ἡ ὀρθόδοξη λατρεία ἀγιάζει καὶ τὸ χρόνο, τὴν αὐτὴ αὐτὴ συνέπεια τῆς ὕλης, ὅπως καὶ τὴν ἴδια τὴν ὕλη.

ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΖΩΗ

Ἡ χάρις τοῦ ἐπιφανέντος Σωτήρος πόσα δὲν ἔκανε γιὰ μένα, τὸ πλάσμα του! Εἶχα πλανηθῆ καὶ με περιμάζεψε. Ἦμουν στὸ σκοτάδι καὶ με φώτισε. Εἶχα πέσει καὶ με ἀνῶρθωσε. Ἦμουν νεκρὸς καὶ με ἀνέστησε στὴν αἰώνια ζωὴ.

Ἱερὸς Αὐγουστίνος

Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγ. Βασιλείου

ΠΟΛΥΚΑΡΠΑ ΑΝΘΟΛΟΓΗΜΑΤΑ
ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΕΚΤΙΜΗΤΟΝ ΘΗΣΑΥΡΟΝ
ΤΩΝ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΟΥ

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ «ΠΡΟΣ ΠΛΟΥΤΟΥΝΤΑΣ»*

4. Πέραν ὄλων αὐτῶν, ὁ πλούτος γίνεται εἰς τοὺς κατόχους του καὶ ὑποβολεὺς μυρίων ἀφορισμῶν καὶ ἀσκόπων δαπανῶν. Ὁ Μέγας Βασίλειος, ὡς καλὸς ψυχολόγος καὶ ἄριστος κοινωνιολόγος, πλούσιος καὶ ὁ ἴδιος ὢν πρὶν ἢ διαμοιράσῃ τὰ πλοῦτή του εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἵνα ἱερωθῆ καὶ ἀφιερωθῆ εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν του καὶ τὰ ὑψιστα ἀξιώματα τῆς πολιτείας ἀνελθῶν καὶ συγκλητικὸς ἀκόμη γενόμενος, ὡς ἐξῆς περιγράφει τὰς ἀσκόπους δαπάνας τῶν πλουσίων. Διαμοιράζουσι συνήθως οἱ πλούσιοι τὰ πλοῦτή των, ὡς ἐξῆς. Ἐν μέρος διαθέτουν διὰ τὸν ἑαυτὸν των, ἄλλο δι' ἕκαστον ἀπὸ τὰ παιδιά των. Τὸ μέγιστον μέρος τοῦ πλούτου των καταθέτουν εἰς τὰς τραπεζὰς ἢ εἰς ἄλλας ἐπικερδεῖς ἐπενδύσεις καὶ ἐπιχειρήσεις, ἵνα μὲ μόνα τὰ κέρδη των νὰ ἠμποροῦν νὰ σπαταλοῦν ἀκόπως, ἄλλος μὲν διὰ τὸν στολισμὸν τοῦ οἴκου καὶ τὴν πολυτέλειαν. Ἄλλος δαπανᾷ ἀφειδῶς εἰς ἀκατονομάστους ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις· ἄλλος περιηγεῖται δι' ἀναψυχὴν τὸν κόσμον ὀλόκληρον. Διαθέτει ἀμάξιας πολυτελεῖς, πολύτιμοι ἀδάμαντες καὶ χρυσοὺς στολίζουσι τὸ σῶμά του. Ἴπποι παμπληθεῖς καὶ ἐκλεκτοὶ γενεαλογούμενοι ἀπὸ τὴν ράτσαν καὶ τὴν εὐγενῆ των καταγωγῆν. Πλήθος φίλων, συνδαιτημόνες ἐναλλασσόμενοι καθ' ἐσπέραν, φιλήδονοι ἄνθρωποι ἀποτελοῦν τὸν κύκλον τοῦ συντροφεύουσι τὸν πλούσιον εἰς κέντρα πολυδάπανα, ποὺ ὀλίγοι μόνον ἠμποροῦν νὰ εἰσέλθουν. Ἄλλοι πλούσιοι προτιμοῦν τὸ κυνήγιον καὶ ἄλλοι τὰς γυμνασίας, τὰς ἀσκήσεις καὶ τὰς ὁδοιπορίας καὶ ὀρειβασίας πρὸς διατήρησιν τοῦ σώματός των ἐν ἀκμῇ.

5. Ἐπίσης ἄλλοι ἐκ τῶν πλουσίων ἀρέσκονται νὰ ἐποχῶνται ἐπὶ ἀμαξίων με ἵππους στολισμένους με πορφυροβαμμένους τάπητας. Ἄλλοι πάλιν προτιμοῦν τοὺς ἡμίονους με πλῆθος ἡνιόχων καὶ ἄλλοι προηγούνται τῆς ἐξόδου τοῦ πλουσίου, ἄλλοι δὲ ἔπονται. Πλήθος ὑπηρετῶν! Ἐπίτροποι ταμίαι, γραφεῖς, γεωργοί, τεχνῖται καὶ κάθε εἰδικότητος, μάγειροι, σιτοποιοί, οἰνοχόοι, κυνηγοί, πλά-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 163 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16/1980 τεύχους.

σται ζωγράφοι κάθε ἡδονῆς δημιουργοὶ περιβάλλουν τοὺς οἴκους πολλῶν πλουσίων. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἀνδρός ἐπιθέμενα δίδουν ἰδέαν εἰς ἡμᾶς τῆς τουφῆς καὶ τῆς καθόλου προκλητικῆς διαβίωσης τῶν πλουσίων τῆς ἐποχῆς τῶν. Ἐπομένως πολλαὶ ἐκδηλώσεις τῶν τότε πλουσίων δὲν εἶναι ταυτόσημοι πρὸς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῶν πλουσίων. Πάντως ἀρκετὰ διδασκόμεθα ἐκ τῆς ὥραίας περιγραφῆς τοῦ θείου ἀνδρός, μάλιστα διότι μᾶς δίδουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ συναγάγωμεν ἀνάλογα συμπεράσματα ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν τότε μετὰ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν σημερινῶν πλουσίων. Ἄς παρακολουθήσωμεν λοιπὸν τὴν ὥραϊαν ἔκθεσιν τοῦ Μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ μας Πατρός. — Οἱ πλούσιοι λοιπὸν τῆς ἐποχῆς του κατεῖχον ἵππους, ἡμιόνους, ἀγέλας αἰγῶν καὶ προβάτων, βουκόλια, πολυάριθμα ποίμνια, σφύρθη, ἀγέλας χοίρων καὶ δι' ὅλα αὐτὰ ἓνα πλῆθος ποιμένων καὶ ὑπηρετῶν. Ἄλλοι πάλιν κατεῖχον ἀπερράντους ἐκτάσεις καλλιεργησίμων γαιῶν. Λουτρά εἰς τὴν κατοικίαν τῶν, λουτρά καὶ εἰς τὰς ἀγροτικάς των οἰκίας πρὸς ἰδίαν καὶ μόνον χρῆσιν. Μαρμάρια κτήρια, οἰκίαι ἐκ Φρυγίου λίθου ἢ Λακωνικῶν πλακῶν ἢ Θεσσαλικῶν μαρμάρων. Κατοικίαι εἰδικαὶ διὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἄλλαι διὰ τὸν παραθερισμὸν κατὰ τὸ θέρος καὶ τοὺς καύσωνας. Τὸ δάπεδον τῶν κατοικιῶν τῶν πλουσίων εἶναι ἐστρωμένον μὲ πολυτελέστατα μωσαϊκά, ἢ ὄροφῆ μὲ χρυσόν, οἱ δὲ τοῖχοι ἐζωγραφισμένοι μὲ ποικίλας παραστάσεις, μὲ ζωὰ ἢ μὲ ἄνθη.

6. Ὅλη αὐτὴ ἡ χλιδὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον τότε, ἀλλὰ καὶ οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν ἀκολουθοῦμεν σήμερον, ἕκαστος κατὰ τὴν οικονομικὴν του ἀντοχήν, δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν ἅγιον Ἰεράρχη νὰ βροντοφωνήσῃ: «Τί θὰ ἀποκριθῆς εἰς τὸν μέγαν κριτὴν, ὃ πλούσιε ἀσύνετε, ἐγωιστὰ καὶ φιλήδονε; Ὁ τοὺς τοίχους μεγαλοπρεπῶς καλλωπίζων, ἄνθρωπον πτωχὸν δὲν ἐνδύεις; Ὁ τοὺς ἵππους κοσμῶν, τὸν ἀδελφόν σου πάσχοντα παραβλέπεις; Ὁ τὸν σίτον ἀφίνων ἐκ τῆς ἀφθονίας νὰ σαπίσῃ, τοὺς πεινῶντας δὲν τρέφεις; Ὁ τὸν χρυσὸν κατορύσσων, τὸν ὑπὸ τῆς στερήσεως βασανιζόμενον καταφρονεῖς; Ἄν μάλιστα καὶ φιλόπλουτος γυναῖκα συνοικεῖ μαζί σου, τότε διπλασία γίνεται ἡ νόσος. Διότι φιλάρεσκος γυναῖκα σου ἀναφλέγει τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀπολαύσεις. Σοῦ κεντροῖζει τὰς ἐπιθυμίας ἀπαιτεῖ λίθους πολυτίμους, μαργαριτάρια καὶ σμαράγδια καὶ ἰακίνθους καὶ χρυσαφικὰ ἐν ἀφθονίᾳ. Νύκτα καὶ ἡμέραν δὲν ἀφίνει τὸν πλούσιον σύζυγόν της ἢ φιλάρεσκος γυνὴ ἤσυχον. Τοῦναντίον τοῦ αὐξάνει τὰς μερίμνας καὶ τὰς φροντίδας καὶ μάλιστα τὰς δαπάνας. Μύριοι κόλακες, ἔτομοι νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὸ κάθε γούστο τὴν σύζυγον, εὐρίσκουν τριχοβαφεῖς καὶ ἀνθοβαφεῖς, χρυσοχόους, μυρσινοὺς, ὑφάντας καὶ εἰδικούς τεχνίτας πρὸς ἐκπλήρωσιν πάσης ἐργασίας καὶ τέχνης κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς οἰκοδομοποιῆς, τῆς πλουσίας κυρίας! Κανεὶς πλούτος δὲν ἐξαρκεῖ διὰ νὰ κορέσῃ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ὀρέξεις τῆς φιλαρέσκου καὶ φιληδόνου γυναίκος. Κανεὶς πλούτος δι' αὐτὴν τὴν γυναῖκα δὲν ἐξαρκεῖ ἔστω καὶ ἂν ῥῆθ' ὁ πλούτος τοῦ συζύγου της ὅπως ὁ ποταμός! Διὰ τὰς φιληδόνους καὶ φιλαρέσκους γυναῖκας ἀξίαν ἔχει τὸ βαρβαρικὸν μῦρον, τὸ θαλασσινὸν ἄνθος, ὁ κοχλίας, ἢ τίνα καὶ τὸ καθαρὸν ἐκ προβάτου μαλλί. Χαίρονται αἱ σύζυγοι τῶν πλουσίων μόνον μὲ τὸ καθαρὸν χρυσάφι. Αἱ φιληδονοὶ καὶ φιλάρεσκοι γυναῖκες γίνονται καταιγίδες, ὅταν συνοικοῦν μὲ πλουσίους!» Καὶ καταλήγει ὁ Προθιεράρχης Βασίλειος ὁ Μέγας μὲ τὴν σώζουσαν συμβουλὴν: Εἶσαι πλούσιος, κάμνε καλὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου σου, ὡς καλὸς οἰκονόμος! Εἶσαι πτωχός, ὑπόμεινε τὰς στερήσεις, ἐλπίζων ἐπὶ τὸν Κύριον! Οὗτος δίκαιος ὢν θὰ ἀνταποδώσῃ εἰς ἓνα ἕκαστον κατὰ τὰ ἔργα του, εἴτε πλούσιος εἴτε πτωχός εἶναι!

(Συνεχίζεται)

ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ ΧΡΟΝΟ

Τοῦ Σεβ. Μητροπ. Κοζάνης

κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Ἐπέρασεν ἓνας χρόνος. Εἰσερχόμεθα ἤδη εἰς νέον ἔτος. Ὁ βίος μας ἐπλησίασε κατὰ 365 ἡμέρας πρὸς τὸ τέλος του. Τὸ τέλος αὐτὸ εἰς τὰ μάτια τοῦ αἰωνίου Θεοῦ εἶναι γνωστόν. Εἰς ἡμᾶς εἶναι ἀγνωστον. Εἶναι τὸ μέλλον πού δὲν τὸ ἔχομεν εἰς τὰ χέρια μας, διὰ νὰ δυνάμεθα ἀδιαφείτως νὰ ὑπολογίσωμεν εἰς αὐτό. Τὸ παρελθὸν πῶς τὸ ἐζήσαμεν τὸ γνωρίζομεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δυστυχῶς δὲν τὸ ἐξουσιάζομεν. Μόνον ὡς πεῖρα εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μας. Ἔτσι ὅ,τι μένει πράγματι εἰς τὰ χέρια μας εἶναι τὸν παρόν.

Συνηθίζομεν καὶ μοιράζομεν εὐχὰς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ νέου ἔτους περὶ τοῦ μέλλοντος. Καλὴ συνήθεια, ἀλλὰ μάλον ματαία πράξις. Διότι μόνον αἱ εὐχαὶ εἰς οὐδὲν ὠφελοῦν. Τὸ ἔτος δὲν ἀποβαίνει αἴσιον καὶ εὐτυχές μόνον μὲ τὰς εὐχὰς, ἀλλὰ ἀπαραιτήτως καὶ μὲ τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τοῦ καθενός. Ἡ ἐργασία δὲ αὐτὴ, ἂν δὲν ἀρχίσῃ ὡς καλὸς οἰωνός ἀπὸ σήμερον, ἀπὸ τὸ παρόν, δὲν ὑπάρχει ἐλπίς, μόνον μὲ τὰς εὐχὰς, νὰ ἀρχίσῃ οὔτε εἰς τὸ μέλλον. Τὸ παρόν εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ μέλλοντος καὶ εἶναι αὐτὸ μόνον πού κάθε φορὰν ἔχομεν πράγματι εἰς τὴν διάθεσίν μας. Διὰ τοῦτο ἡ καλύτερα εὐχή, πού δὲν μᾶς παραπέμπει εἰς τὸ μέλλον, εἶναι ἐκεῖνη πού μᾶς ὑποχρεώνει ἀπὸ τώρα νὰ ἀρχίσωμεν νὰ θεμελιώνωμεν στερεὰ μέσα εἰς τὸ σκεδῖον τῆς αἰωνιότητος τὴν ζωὴν μας.

Ὁ χρόνος τοῦ βίου μας ἐν σχέσει μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς γῆς εἶναι σχεδὸν τίποτε, πολὺ δὲ περισσώτερον ἐν σχέσει μὲ τὴν αἰωνιότητα. Καὶ ὅμως μὲ αὐτὸ τὸ σχεδὸν τίποτε κερδίζομεν τὸ πᾶν. Ὅταν ἀκριβῶς γνωρίζωμεν νὰ ἐνώνωμεν τὸν χρόνον μὲ τὴν αἰωνιότητα. Ὅταν πιστεύωμεν ὅτι πέρα τοῦ κόσμου τούτου εὐρίσκεται ὁ μέγας τοῦ ἀνθρώπου σκοπός. Καὶ ὅταν τρέχωμεν τὸν δρόμον τοῦ βίου, «διώκοντες κατὰ σκοπόν», δηλαδὴ ὅταν ἔχωμεν ἀντικειμενικὸν σημεῖον καὶ τέρμα πρὸς τὸ ὁποῖον κατευθυνόμεθα.

★

ΤΟ ΧΡΥΣΩΡΥΧΕΙΟ

Ἡ Γραφή, γιὰ κάθε Χριστιανό, εἶναι ἓνα χρυσορυχεῖο πού δὲν στερεῖ ποτέ, μιὰ σχολὴ ἀπ' ὅπου δὲν ἀποφοιτᾷ ποτὲ κανεὶς, ἓνας ὠκεανός πού δὲν ἐξαντλεῖται, μιὰ τροφή, πού χορταίνει ἀλλὰ δὲν φέρνει κορεσμό, ἓνα νερὸ πού ξεδιψᾷ ἀλλὰ γίνεται ὀλοένα πιὸ λαχταριστό, πιὸ ποθητό, πιὸ ἀναγκαῖο.

Ἡ μορφή τῆς κατηχητικῆς διδασκαλίας

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς κατηχητικῆς διδασκαλίας δὲν ἀρκεῖ τὸ κατάλληλο γιὰ κάθε ἡλικία περιεχόμενό της. Ἐπὶ πλέον ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἀνάλογη διδακτικὴ μορφή, δηλαδή ὁ ἰδιαίτερος τρόπος παροχῆς τῆς διδακτικῆς ὕλης.

Ὅταν εἶναι δυνατόν, ὁ Κατηχητὴς καλὸν εἶναι νὰ χρησιμοποιῇ τὴν *διαλογικὴ ἢ ἐρωτηματικὴ ἢ «σωκρατικὴ ἢ «μαιευτικὴ»* μορφή τῆς διδασκαλίας, κατὰ τὴν ὁποία δρῶντα πρόσωπα θὰ εἶναι ἐξ ἴσου ὁ Κατηχητὴς καὶ οἱ μαθητές. Ἡ μορφή αὐτὴ ἔχει τὸ πλεονέκτημα, ὅτι προκαλεῖ τὴν αὐτενέργεια τῶν μαθητῶν. Οἱ ἐρωτήσεις, πού γίνονται ἀπ' τὸν Κατηχητὴ, εἶναι εἴτε ἀναπλαστικῆς καὶ ἐπαναστατικῆς εἴτε ἐξελικτικῆς, ὀδηγώντας στὴν ἐπέκταση τῶν γνώσεων τῶν μαθητῶν. Οἱ ἐρωτήσεις πρέπει νὰ εἶναι γλωσσικῶς καὶ λογικῶς ὀρθῆς καὶ νὰ προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον ὅλων τῶν μαθητῶν. Ὁ Κατηχητὴς πρέπει νὰ κρατῇ τὰ ἡνία τῆς συζητήσεως καὶ νὰ προσέχη ὥστε ἡ διαλογικὴ συζήτηση ποτὲ νὰ μὴ ἀπομακρύνῃ ἀπ' τὸ ἀναπτυσσόμενο θέμα καὶ νὰ ὀδηγῇ σὲ ἄλλα θέματα, ἄσχετα πρὸς αὐτό. Ἡ διαλογικὴ μορφή διδασκαλίας θὰ χρησιμοποιῆται κυρίως στὴν ἀρχὴ τῆς προσφορᾶς καὶ ἀναπτύξεως τοῦ θέματος ἢ καθεμιᾶς ἀπ' τὶς ἐπὶ μέρους ἐνότητές του. Ὁ δόκιμος καὶ πεπειραμένος Κατηχητὴς θὰ μποροῦσε νὰ χρησιμοποιῆσιν τὴν ἐρωτηματικὴ μορφή καὶ στὰ στάδια τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς.

Σπουδαιότατὴ ἔπειτα γιὰ τὸ κατηχητικὸ ἔργο εἶναι ἡ *μονολογικὴ ἢ ἀκροαματικὴ μορφή διδασκαλίας*, κατὰ τὴν ὁποία τὸ πρόσωπο, πού δρᾷ στὴν διδασκαλία, εἶναι ὁ Κατηχητὴς, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ συνεχῶς, χωρὶς νὰ γίνεταί διαλογικὴ συζήτηση. Ἡ μορφή αὐτὴ διδασκαλίας εἶναι ἀπαραίτητη ὅχι μόνον στὴν διδασκαλίαν πρὸς μικροὺς μα-

θητάς, πού συνήθως χρησιμοποιεῖ τὴν ἀφήγηση, ἀλλὰ συχνὰ καὶ στὶς προχωρημένες βαθμίδες τῆς ἀγωγῆς. Ἔτσι ἡ μονολογικὴ μορφή εἶναι ἐπίσης ἀναγκαία, ὅταν ὁ διδάσκων συστηματοποιῇ τὶς ἀλήθειες, στὶς ὁποῖες ὀδηγήθηκαν οἱ μαθητὲς μετὰ τὴν συζήτηση. Τὴν ἴδια μορφή διδασκαλίας πρέπει νὰ χρησιμοποιῆσιν ὁ κατηχητὴς καὶ στὶς περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες θέλει νὰ δημιουργῆσιν ἐσωτερικὴ περισυλλογὴ καὶ νὰ ἐγχαράξῃ στὶς ψυχὰς τῶν μαθητῶν ὁρισμένες ἀλήθειες ἢ ἐπιθυμῇ μετὰ συνεχῆ παραστατικὸν λόγον νὰ διεγείρῃ τὸ συναίσθημα καὶ αἰχμαλωτίσῃ τὴν καρδίαν καὶ τὴν βούλησιν αὐτῶν «εἰς ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ».

Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποία τὸ Κατηχητικὸ Σχολεῖο θὰ ἔχῃ ἐξελιχθῆ σὲ *Ἐνοριακὸ Κέντρο Νεότητος* καὶ δὲν θὰ περιορίζεται σὲ μιὰ ὥρα διδασκαλίας κάθε ἐβδομάδα, θὰ εἶναι εὐχρῆς ἔργο, ὁ Κατηχητὴς στὸ ἀπολογητικὸ ἢ ἱστορικὸ ἢ κοινωνιολογικὸ μέρος τῶν μαθημάτων νὰ χρησιμοποιῆ καὶ τὶς μεθοδικὰς καινοτομίας τοῦ λεγομένου «Σχολείου Ἐργασίας», παρορμώντας καὶ καθοδηγώντας τοὺς μαθητὲς νὰ ἀνατρέχουν στὶς πηγὰς καὶ στὰ βοηθήματα, ἀναθέτοντας σὲ ἕνα ἢ σὲ ὀμάδας ἀπ' αὐτοὺς νὰ παρουσιάσῃν τὸ νέο μάθημα καὶ παρακολοθώντας ἢ διορθώνοντας τὴν ἐργασία τους. Σὲ σπανιώτατες περιπτώσεις —μόνο γιὰ ποικιλίαν καὶ πρὸς πρόκλησιν ζωηροτέρου ἐνδιαφέροντος— θὰ ἦταν ἀξιόσυστατὴ καὶ μέσα στὸ Ἐνοριακὸ Κέντρο Νεότητος ἢ χρῆσις τῆς μεθόδου τοῦ ντιμπέιτ (debate), πού χρησιμοποιεῖται στὰ ἀγγλοσαξωνικά σχολεῖα. Κατὰ τὴν μέθοδον αὐτὴν μιὰ ὀμάδα μαθητῶν θὰ παρουσίαζε τὶς ἀντιχριστιανικὰς ἀπόψεις πᾶνω σ' ἕνα θέμα, ἢ ἄλλη θὰ τὶς ἀντέκρουε, ἐνῶ ὁ Κατηχητὴς θὰ ἔπαιζε στὸ τέλος τὸ ρόλον τῆς «ἐλλανοδίκου ἐπιτροπῆς». Εἶναι φανερό, πὼς στὶς τελευταίας περιπτώσεις τὸ Κατηχητικὸ Σχολεῖο, συναρτώμενον πρὸς ἕνα Ἐνοριακὸ Κέντρο Νεότητος, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἔχῃ στὴν διάθεσίν του μιὰ ἐνοριακὴ ἢ ἄλλη δανειστικὴ βιβλιοθήκη μετὰ ποικιλίαν βιβλίων. Ἀνάλογη μορφή διδασκαλίας πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ στὶς ἀνώτερες τάξεις καλῶς ὀργανωμένων σχολείων, στὰ ὁποῖα φοιτοῦν ἄριστοι μαθητὲς καὶ ὑπάρχει ἐξοπλισμένη βιβλιοθήκη.

Τὰ κατηχητικὰ μαθήματα ἐν γένει συνδυάζονται μετὰ τὴν *προσευχὴν* καὶ τὴν *ὠδικήν*. Ἡ προσευχὴ μέσα στὴν τάξιν, πού γίνεται στὴν ἀρχὴ ἢ στὸ τέλος τοῦ μαθήματος, μπορεῖ πολλὰ φορὰς νὰ εἶναι ἐν μέρει αὐτοσχέδια. Ὅσον ἀφορᾷ στοὺς ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους ἢ στὰ σύγχρονα θρησκευτικὰ ἄσματα, —τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχουν ὀρθόδοξον χρωμὰ καὶ νὰ εἶναι ἀπαλλαγμένα ἀπὸ ξένες ἐπιδράσεις—, ἀφοῦ οἱ μαθητὲς κατανοήσῃν τὸ βαθύτερον νόημά τους, ὁ Κατηχητὴς ἢ ὁ διδάσκαλος τῆς ὠδικῆς στὴν ἀρχὴ ψάλλει ἀργὰ ὀλόκληρον τὸν ὕμνον ἢ τὸ ᾄσμα, γιὰ νὰ συλλάβῃν οἱ μαθητὲς τὴν μουσικὴν τοῦ ἔννοιαν. Στὴν συνέχεια ψάλλει τὸν ὕμνον ἢ τὸ ᾄσμα κατὰ στίχους, προκαλώντας συγχρόνως καὶ τοὺς μουσικωτέρους μαθητὲς νὰ τοὺς ἐπαναλάβουν. Τέλος καλεῖται ὀλόκληρον ἢ τάξιν νὰ ψάλλῃ ὀλόκληρον τὸ ᾄσμα.

“ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ ΨΥΧΑΙ,,

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

«Δικό σου τὸ πρόβλημα». Αὐτὴ ἡ παγερὴ ἔκφραση εἶναι ἄνθος τῆς ἐποχῆς μας. Τὴν ἀκοῦμε ὅταν κάποιος τὴν «πετὰ» κατὰ πρόσωπο τοῦ πλησίον του, πού βασανίζεται ἀπὸ κάτι καὶ τὸ ἐκμυστηρεῖται.

Σήμερα, οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὅσο ποτὲ ἀποξενωμένοι ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο. Ἀκόμη καὶ ἀνάμεσα σ' ἐκείνους πού ἔχουν τὴν ἰδέα ὅτι εἶναι συνειδητὰ πιστοί, βρῖσκει κανεὶς ὄχι λίγες πέτρινες καρδιές. Ἡ λεγόμενη «καταναλωτικὴ» κοινωνία, ὅπου ζοῦμε, ἐμπνέει τὴ φιλοσοφία τοῦ «ἀν λυπηθῆς τὸν ἄλλο, χάθηκες». Τὴ φιλοσοφία τῆς ζούγκλας.

Ἄν γνήσια πιστεύεις στὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἡ ἠθικὴ σου εἶναι καρπὸς ἐκκλησιολογικῆς ἐννοίας. Δὲν μπορείς δηλαδὴ νὰ θιώνης τὴ θρησκεία παρὰ μὲ τὴν αἴσθησιν ὅτι σὺ καὶ οἱ ἄλλοι εἶστε μέλη ἐνὸς σώματος, τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ σχετικὴ διδασκαλία τοῦ Παύλου διαποτίζει τὰ μύχιά σου καὶ ἰθύνει τὴ συμπεριφορὰ σου. Ἔτσι, προσφιλὲς γιὰ σένα δὲν εἶναι μόνον τὸ σύνολο τῶν ὀρθοδόξων. Δὲν περιορίζεσαι σ' ἐκείνους πού ὁμολογοῦν τὴν ἴδια μαζί σου πίστη, εἶναι γραμμένοι στὰ ἐνοριακὰ μητρώα ὅπου ἀπαντᾶται καὶ τὸ ὄνομά σου, προσεύχονται γύρω σου στίς λειτουργικὲς συνάξεις, συμμετοχοὶ στὸ ἄθνατο τραπέζι τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Εἶναι — σὰν ἀναμονὴ καὶ προσδοκία, κοινὴ μ' ἐκείνους τοῦ Θεοῦ — ἐπίσης οἱ ἑτεροδόξοι, οἱ ἀλλόθρησκοι καὶ οἱ χωρὶς καμμιά μεταφυσικὴ μέσα τους. Ὅλοι, δὲν παύουν νὰ εἶναι παιδιὰ τοῦ Ὑψίστου, ἀδελφία μας.

Γράφει ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν στὴν Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴ τοῦ (ιβ' 26): «Εἶτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἶτε δοξάζεται ἐν μέλος, συγαίρει πάντα τὰ μέλη».

Καὶ λίγο παρακάτω (ιγ' 4-7), ὑμνώντας ἀπαράμιλλα τὴν ἀγάπη, δηλαδὴ τὴν ἀρετὴ - κορωνίδα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν «σύνδεσμον τῆς τελειότητος» (Κολ. γ' 15), ἀναλύει τοὺς τρόπους τῆς: «Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ... πάντα ὑπομένει».

Στὴν Ἐκκλησία, ὅσοι εἶναι ζῶντα μέλη τῆς, ἀεῖζουν ἕναν ὠραῖο χαρακτηρισμὸ, πού τὸν δρέπουμε ἀπὸ τὸν φραστικὸ ἄνθρωπο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης: εἶναι ὄντως «φιλάδελφοι ψυχαί» (Δ' Μακκ. ιγ' 21). Τοὺς ἀρμόζουν τὰ ὅσα λίγο πιὸ πέρα συναντᾶμε: «Συμπαθέστερον ἔχουσι τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν. Νόμω γὰρ τῷ αὐτῷ παιδευόμενοι (ἐννοοῦμε ἐδῶ τὸν «νόμο» τῆς Καινῆς Διαθήκης) καὶ τὰς αὐτὰς ἐξασκοῦντες ἀρετὰς καὶ τῷ δικαίῳ συντρεφόμενοι βίω, μᾶλλον ἑαυτοὺς ἀγαπῶσιν».

Νὰ πῶς νιώθουν μεταξύ τους οἱ ἀκίβδηλοι χριστιανοί. Ὅχι ἀπλᾶ σὰν κατὰ σάρκα ἀδελφοί, ἐνωμένοι ἀπὸ ἓνα βιολογικὸ ἐνστικτο. Τοὺς συνδέει τὸ κοινὸ βίωμα. Τὸ τονίζει ἓνα ἔξοχο πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος, ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς: «Ἀδελφός εἶναι ὄχι μόνον ὁποῖος προῆλθε ἀπὸ τοὺς ἴδιους γονεῖς, ἀλλὰ καὶ ὁποῖος ἔχει τὸ ἴδιο

φρόνημα καὶ στὸν ἴδιο λόγο εἶναι κοινωνός». Αὐτὸς εἶναι ἀδελφός πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸν πρῶτο.

Στὴν Ἐκκλησία, ζοῦμε τὴν ἀδελφωσύνη πού μᾶς ταυτίζει τὸν ἓνα μὲ τὸν ἄλλο. Χωρὶς νὰ χάνουμε τὴν προσωπικότητά μας, ἀνεπανάλητο κτῆμα κάθε ἀνθρώπου, εἴμαστε ἓνα ἀκέραιο καὶ ἀδιάσπαστο σύνολο. Τίποτε ἀπ' ὅσα συμβαίνουν στὸν ὁμοψυχό μας (πρβλ. Πράξ. δ' 32), δὲν μᾶς εἶναι ἀδιάφορο. Καὶ τίποτε ἄλλο πιὸ πολὺ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἀπὸ τὸ ὕψιστο ἀγαθὸ του, δηλαδὴ τὴ λύτρωσή του. Γιατί, ὅπως διαβάζουμε στὸ Μαρτύριο τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου Σμύρνης, γνώρισμα τῆς ἀληθινῆς καὶ δυνατῆς ἀγάπης εἶναι τὸ νὰ μὴ θέλῃς νὰ σώσης μόνον τὸν ἑαυτό σου, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς ἀδελφούς.

Ἀναλυτικά, ἂς ἀκούσης τὸν Μέγα Βασίλειο νὰ σοῦ ἐκθέσει πῶς θ' ἀποδείξῃς αὐτὴ τὴν ἀγάπη: «Νὰ εἶσαι καλὸς σὲ ὅποιον εἶναι φίλος σου, ἀνεξίκακος σὲ ὅποιον σ' ἐχθρεύεται, σπλαχνικὸς στὸν ἄνεχο. Νὰ παρηγορῆς ὅποιον ὑποφέρει, νὰ συντρέχῃς αὐτοὺς πού βρίσκονται σὲ θλίψη καὶ κανέναν νὰ μὴν περιφρονῇς».

Ὅλα τὰ ἀεῖζει, πράγματι, ὁ συν-ἄνθρωπός μας. Τὸ διδάσκει ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ὑψίστου ἀπέναντι στὸ γένος μας, ὅπως λέει ὁ ἱ. Χρυσόστομος, γιὰ νὰ κλείσουμε τὸν λόγο μ' ἓναν ἀκόμη Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας: «Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός. Γι' αὐτὸν Προφῆτες καὶ Ἀπόστολοι πέμφθηκαν. Γι' αὐτὸν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σαρκώθηκε, καθελώθηκε στὸν σταυρό, τάφηκε καὶ ἀναστήθηκε».

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15νθήμερη Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ, μαχητικὸ ὄργανο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸ πάνω σ' ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά, πνευματικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα πού ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16 κάθε μῆνα.

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Του Άντωνίου ΜΠΛΟΥΜ

(Έξάρχου του Ρωσικού Πατριαρχείου στη Δυτική Ευρώπη)

Η φτώχεια δεν θεμελιώνεται πάνω στο τί έχουμε ή δεν έχουμε, αλλά πάνω στον βαθμό που λαχταρούμε ό,τι δεν μπορούμε να φθάσουμε. Όταν σκεπτόμαστε την ανθρωπινή μας κατάσταση, μπορούμε να ανακαλύψουμε πολύ εύκολα ότι είμαστε έντελως φτωχοί και άποροι γιατί ό,τι κι αν κατέχουμε δεν είναι ποτέ δικό μας όσο και αν φαινόμεστε πλούσιοι και εύποροι. Μόλις προσπαθούμε να αρπάξουμε κάτι, ανακαλύπτουμε πολύ γρήγορα ότι αυτό ήδη έχει φύγει. Το είναι μας δεν θεμελιώνεται σε τίποτα άλλο παρά στον κυρίαρχο δημιουργικό λόγο του Θεού που μας εκάλυψε από το μηδέν, από την ριζική άνυπαρξία στην παρουσία Του. Την ζωή και την υγεία που κατέχουμε δεν μπορούμε να τα διατηρήσουμε· και όχι μόνο την υγεία αλλά και τόσα άλλα ψυχοσωματικά προσόντα, όπως π.χ. ένας άνθρωπος μεγάλης νοημοσύνης, μόλις ένα μικροσκοπικό αίμοφόρο αγγείο σπάσει στον εγκέφαλό του, κατατάξει σε γεροντική άνοια και χάνεται διανοητικά. Στην σφαίρα των συναισθημάτων μας για ένα σημαντικό ή ασήμαντο λόγο, ως πούμε γρίπη ή εξάντλησι, δεν μπορούμε, την κατάλληλη στιγμή και όπως θα θέλαμε, να αισθανθούμε συμπάθεια για κάποιον, έτσι όπως θα ευχόμεστε τόσο πολύ να την αισθανθούμε, ή πηγαίνουμε στην εκκλησία και είμαστε σαν πέτρινοι. Αυτή είναι η βασική φτώχεια, αλλά μας κάνει παιδιά της βασιλείας; Όχι, γιατί αν σε κάθε στιγμή της ζωής μας νιώθουμε μέσα μας μία κατάσταση μιζέριας, ότι στερούμεθα όλα τα πράγματα, αν συναισθανώμαστε μόνο το γεγονός ότι δεν τα κατέχουμε, αυτό δε μας κάνει τα χαρούμενα παιδιά του βασιλείου της θείας αγάπης, αλλά τα δυστυχισμένα θύματα μιας καταστάσεως πάνω στην οποία δεν έχουμε καμιά εξουσία και την οποία μιμούμε.

(Άπό τις εκδόσεις «ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ» της 'Ι. Μονής 'Αγ. 'Ιωάννου Προδρόμου Καρέα).

ΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΜΠΕΛΩΝΑ

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥΣ*

Του Μητρ. Σάμου και 'Ικαρίας
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

2. Η μέριμνα των Άποστόλων.

δ) Ο Παύλος έντυπωσιάζει ανάμεσα στους Άποστόλους. Άναγνωρίζεται σαν «πρώτος μετά τον Ένα». Και πρώταυς στο ποιμαντικό έργο της Έκκλησίας. Πολυσήμαντη ήταν, δέδαια, ή προσφορά του στη διάδοση του Εθαγγελίου. Άλλά «ή μέριμνα πασών των Έκκλησιών» γέμιζε την καρδιά και τη ζωή του.

Και αυτές οι τοπικές Έκκλησίες, και προπαντός οι άνθρωποι στους οποίους ο Παύλος τις είχε εμπιστευθεί, είναι αλήθεια πως είχαν άπόλυτη ανάγκη από τη δική του θερμή και άγρυπνη επίβλεψη. Γιατί, όπως ξέρουμε, αντιμετώπιζαν φοβερές δυσκολίες. Ήσαν νεογέννητες και «υπό ανάπτυξιν». Ο μισόκαλος διάβολος και οι άνθρωπινες άδυναμίες προκαλούσαν ταλαιπωρίες. Και είχαν εισχωρήσει ύπουλα στις τάξεις του κλήρου και των πιστών «πονηροί... και γόητες... πλανώντες και πλανώμενοι» «μη φειδόμενοι του ποιμνίου... λαλούντες διεστραμμένα του άποσπών τους μαθητάς όπως αυτόν».

Έτσι ο Παύλος, σωστός ποιμένας, νοιώθοντας θαθείες τις ανάγκες των τοπικών ποιμένων και εργατών της Έκκλησίας, διοργανώνει ένα ειδικό γι' αυτούς πρόγραμμα πνευματικής, και υλικής άκμα συμπαραστάσεως. Στις Πράξεις των Άποστόλων και κυρίως στις άθάνατες Έπιστολές του ξεδιπλώνεται άνετα ή μεγάλη του καρδιά και φαίνεται καθαρά πόσο όλόφυχα μαζί τους στέκει. Θαυμάζουμε, λοιπόν, τις θερμές του προσευχές, τη γεμάτη ποιμαντικούς θησαυρούς άλληλογραφία του, τα περιπετειώδη ταξίδια του και τον άπέραντο ώκεανό της αγάπης του. Και αυτά είναι άρκετά για να επιβεβαιώσουν την καταπληκτική διαβεβαίωση του Παύλου: «τίς άσθενεί, και ούκ άσθενώ; τίς σκνδαλίζεται, και ούκ εγώ πυροδομαι;».

«Τ ή προσευχή ή προσκαρτερούντες».

Διαποτισμένη με την προσευχή είναι όλόκληρη ή ποιμαντορική δραστηριότητα του Παύλου. «Άδιαλείπτως προσεύχεται». Για τον έαυτό του. Για τους ποιμένες και τα στελέχη των τοπικών Έκκλησιών. Για το έργο της Έκκλησίας που επιτελείται με τόσους κόπους και τόσες αντιδράσεις. Προσεύχεται, λοιπόν. «Έν παντι καιρώ». Ο Παύλος ζή και κινείται με το όξυγόνο της προσευχής.

Νά δυό ένδεικτικά στιγμιότυπα. Ο Παύλος «προσευξάμενος» θεραπεύει στη Μάλτα τον άρρωστο πατέρα του ήγεμόνα του νησιού Ποπλίου. Στά 'Ιεροσόλυμα μέσα στο «Έσέρ» προσεύχεται, έρχεται σε έκσταση και δέχεται από τον Κύριο έντολή για την πορεία του ιεραποστολικού έργου του: «Πορεύου, ότι εγώ εις έθνη μακράν εξαποστελώ σε».

Χαριτωμένες είναι οι συμπροσευχές του Παύλου. Τις θεωρεί έποικοδομητικές και άναγκαίες. Μία τέτοια έγινε στη Μίλητο. Μόλις

* Συνέχεια από τη σελ. 249 του ύπ' αριθ. 22/1980 τεύχους.

είχε τελειώσει την ομιλία του στους πρεσβυτέρους της Έφεσου: 'Ο Παύλος «θείς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο· ἰκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλου αὐτόν». Ἄλλη συμπροσευχὴ ἐγένε στὴ φυλακὴ τῶν Φιλιππῶν, ὅπου θρηνεῖται πληγωμένος καὶ ἀλυσσοδεμένος. Τὴν ἀκούγαν εὐλαδικὰ καὶ οἱ ἄλλοι δέσμοι. «Κατὰ τὸ μεσονύκτιον Παύλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεόν». Νὰ καὶ μιὰ τρίτη, πολὺ γραφικὴ, ἔξω ἀπὸ τὴν Τύρο τῆς Συρίας. 'Ο Παύλος καὶ ἄλλοι πολλοὶ «θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν προσηύξαμεθα».

Προσεύχεται ὁ Παύλος γιὰ νὰ τὸν ἐνισχύει ὁ Κύριος στὸ ὑπεύθυνο ἔργο του. Νοιώθει πολλὰς φορὲς κλονιζόμενα τὰ διώματά του. Καὶ ζητάει τὴν προσευχὴν τῶν ἄλλων ποιμένων. Τὸς γράφει παρακλητικὰ: «Συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα ρυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούτων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἵνα ἡ διακονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγίοις». Καὶ στοὺς Κολασσαεῖς γράφει: Νὰ προσεύχεσθε «καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλήσῃ τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ... ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλήσαι».

Προχωρεῖ ὅμως περισσότερο ὁ Παύλος. Προσφέρει καὶ τὴν δικὴν του προσευχὴν. Θέλει νὰ στηρίξει τοὺς συνεργάτες του καὶ τοὺς ποιμένες τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ προσεύχεται δὲθερμα γι' αὐτοὺς καὶ τὸ ἔργο τους: «Πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν μνησθῆναι ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδικαίπτως μνημονεύοντας ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ...». Θὰ προσευχηθῆ καὶ γιὰ τὸν Φιλήμονα. Τοῦ γράφει: «Πάντοτε μνησθῆναι σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου... ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται». Καὶ γιὰ τὸν Τιμόθεο θὰ προσευχηθῆ: «Ἀδικαίπτων ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνησθῆναι ἐν ταῖς δεήσεσί μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας... μεμνημένος σου τῶν δακρύων». Ἰδιαίτερα θὰ προσευχηθῆ ὁ Παύλος γιὰ τοὺς νέους κληρικούς πού χειροτόνησε στὶς πόλεις Λύστρα, Ἰκόνιο καὶ Ἀντιόχεια. Νοιώθει τὴν πνευματικὴν διαστάσει μιᾶς χειροτονίας. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν περιορίζεται στὸ τυπικὸ μέρος. Τὸς νέους κληρικούς καθιερώνει στὸν Κύριο μὲ θερμὲς προσευχὰς καὶ νηστείας. Προσεύχεται νὰ σκεπάξῃ ὁ Κύριος τὴν ἱερατικὴν τους διακονία.

Στρατόπεδο, λοιπόν, προσευχῆς ἔχει συγκροτήσει ὁ Παύλος στὰ πλαίσια τῆς προσφορᾶς του στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Σ' αὐτὸ ἔχουν ἐνταχθεῖ ὅλοι οἱ γνήσιοι ποιμένες. Καὶ καθένος δίνει τὸ μερίδιό του. 'Ο ἕνας προσεύχεται γιὰ τὸν ἄλλο. Καὶ ὅλοι μαζί, «ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ», ἂν καὶ χωρισμένοι τοπικὰ, προσφέρουν στὸν ἀρχιποιεμένα Κύριο «δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας...». Καὶ μὲ στόχους ὑψηλοῦς. Σὰν κι αὐτοὺς, πού καθορίζει ὁ Παύλος: «Ἴνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσῆ ἐν ἐπιγνώσει». «Ἴνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται, καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ρυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων».

'Ο Παύλος γνωρίζει καὶ ἐμπειρικὰ τὴν προσευχὴν σὰν μέσο πού στηρίζει τοὺς ἐργάτες τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ὁμολογεῖ: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ». Προσεύχεται, λοιπόν, γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Καὶ ζητάει νὰ κάνουν τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄλλοι. Ἔτσι, δημιουργεῖται ἕνα κύκλωμα προσευχῆς, πού ἐξουδετερώνει δυσκολίες, προσφέρει σωστὲς λύσεις καὶ ἐνδυναμώνει προσπάθειες.

Καὶ κάποιο μήνυμα προβάλλει: 'Ο κληρικὸς πρὶν ἀπ' ὅλα καὶ μέσα σ' ὅλα πρέπει νὰ ἐργάζεται «ἐπὶ τῶν γονάτων».

Οἱ πραγματικοὶ
Χριστιανοὶ
εἶναι
δυσεύρετοι

«... Εἰς ἕνα καιρὸν, ὅπου ὡσὰν μεσημέρι λάμπει ἡ Ὁρθοδοξία, ἀνάπτω καὶ ἐγὼ τὸν λύχνον τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἔρχομαι εἰς μίαν ἐκκλησίαν γεμάτην ἀπὸ χριστιανῶν καὶ ζητῶ χριστιανόν, ζητῶ χριστιανόν. Μὰ πῶς; Τοῦτοι, ὅπου βλέπω ἐδῶ καὶ ἄλλοῦ, εἰς πόλεις, εἰς κάστρα, εἰς ἐπαρχίας, εἰς θασίλεια, εἰς τὸ περισσότερο μέρος τῆς οἰκουμένης, δὲν εἶναι οἱ χριστιανοί; Δύο λογίων εἶναι οἱ χριστιανοί. Εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπου ἔχουσι μοναχὸν ὄνομα χριστιανοῦ· χριστιανοὶ εἰς τὰ ἔξω καὶ κατὰ τὸ φαίνόμενον, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, λέγει ὁ Παύλος, μὰ εἰς τὰ ἔσω δὲν ἔχουσιν ἔργα χριστιανοῦ. Ἐχουσι χριστιανικὴν πίστιν μὰ δὲν ἔχουσι χριστιανικὴν ζωὴν· μάλιστα ἔχουσι μίαν ζωὴν ἐναντίον εἰς τὴν πίστιν. «Ἐχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρημένους». Ἀπὸ τούτους τινὰ δὲν ζητῶ... Περιπατῶ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον διὰ νὰ τὸν εὑρῶ. Τὸν ζητῶ εἰς τὰς ἀγορὰς ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀρχοντας, καὶ ἐδῶ βλέπω μίαν ὑψηλόφρονα ὑπερηφανίαν· δὲν τὸν εὐρίσκω. Τὸν ζητῶ εἰς τὰ παζάρια ἀνάμεσα εἰς τοὺς πραγματευτάς, καὶ ἐδῶ βλέπω μίαν ἀχόρταγον φιλαργυρίαν· δὲν τὸν εὐρίσκω. Τὸν ζητῶ εἰς τοὺς δρόμους ἀνάμεσα εἰς τὴν νεότητα, καὶ ἐδῶ βλέπω μίαν μεγάλην ἀσωτίαν· δὲν τὸν εὐρίσκω. Εὐγαίνω ἔξω ἀπὸ τὴν χώραν καὶ τὸν ζητῶ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἐγχωρίους καὶ ἐδῶ βλέπω ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ψεύματα· δὲν τὸν εὐρίσκω. Περνῶ εἰς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, τὸν ζητῶ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ναύτας, καὶ ἐδῶ βλέπω τὰς πλέον φοβερὰς θλασφημίας· δὲν τὸν εὐρίσκω. Διαβαίνω εἰς τὰ στρατεύματα, τὸν ζητῶ ἀνάμεσα εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδῶ βλέπω τὴν τελείαν ἀπόλειαν· δὲν τὸν εὐρίσκω... Ὡ μεγάλη ἐντροπὴ τῆς πίστεως! Ὡ μεγαλωτάτη καταδίκη τῶν χριστιανῶν!».

«ΔΙΔΑΧΑΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ»
Ἀθήνα, «ΦΩΣ» 1960

Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ (Β')

(Περιοδικά έντυπα και έπετηρίδες που έκδόθηκαν στον "Αθω")*

Του κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

7. — «Ο "Όσιος Γρηγόριος».

Κιτήτωρ τής εν Αγίω Όρει Ίεράς Μονής του Όσιου Γρηγορίου. Έκδίδεται επιμελεία και δαπάνη τής Ίεράς Μονής του Όσιου Γρηγορίου. Διμηνιαίον περιοδικόν. Διανέμεται δωρεάν. Έτος Α', Μάρτιος - Απρίλιος 1964, τεύχος 1. "Άγιον Όρος 1964. Σχήμα 0,20.50Χ0,14.

«Έκτοτε, με πληροφορεί στις 16) 19 Σεπτεμβρίου 1978 ο Ίερομόναχος Πανάρετος, Βιβλιοθηκάριος τής Ί. Μονής Όσιου Γρηγορίου, εξέδιδετο ανελλιπώς, διμηνιαίως, έως και το έτος 1968 εις 1.000 τεύχη». Τύποις Μ. Τριανταφύλλου και Γιών, Θεσσαλονίκη. Παραθέτω ένδεικτικά τὰ περιεχόμενα του 1ου τεύχους:

Ίστορία τής Έκδοτικής Ί. Μονής του Όσιου Γρηγορίου — Θεοκλήτου μοναχού Διονυσιάτη (Καλόδη Αγίου Γερασίμου, Νέα Σκήτη): [Χαιρετισμός]. — Εύχή προς τον Θεόν και εύχή λεγομένη πρό τής αναγνώσεως. — Εύχή εις πάσαν πρωίαν του Όσιου Πατρός ήμων Παΐσιου του Μεγάλου. — Εύχή εις την Ύπεραγίαν Θεοτόκον. — Περὶ του προσκυνεῖν κατ' Ανατολάς και τί σημαίνει ο Σταυρός. — Περὶ μετανοίας και εξομολογήσεως. — Περὶ νηστείας. — Διήγησις Δημητρίου Πατριάρχου Ρωσσίας Ρωστίδου «Περὶ του πάθους του Κυρίου». — Αείμνηστος Βασιλεὺς ήμων Παῦλος και ή Α. Μ. ο νέος Βασιλεὺς ήμων Κωνσταντίνος ο ΙΔ'. — Η Ίερά ήμων Μονή εις τὰς επάλξεις των Έθνικων αγώνων (γράμματα συμπαραστάσεως προς τον Κυπριακό λαό και απάντησή του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου).

Τὸ περιοδικὸ ἔβγαίνε με τὴν ἐπιστάσια τοῦ τότε Καθηγουμένου τῆς μονῆς Ἀρχιμ. Βησσαρίωνα.

Τὴν 1η Αὐγούστου 1964 ὁ μακαριστὸς Φώτης Κόντογλου ἔστειλε πρὸς τὴν Ί. Μονὴ Όσιου Γρηγορίου τὸ παρακάτω γράμμα ἐκφράζοντας τὴς εὐχαριστίες του γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῶν πρώτων τευχῶν τοῦ περιοδικοῦ τῆς και τὴν ἐκτίμησή του γιὰ τὴν ἐκδοτικὴ τῆς προσπάθεια. Ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ἔγραφε:

«Πρὸς τὸν Πανοσιολογιώτατον Καθηγουμένον
τῆς Ίεράς Μονῆς Γρηγορίου
Ἀρχιμανδρίτην Βησσαρίωνα
Εἰς Ἀγιον Όρος

Εὐσεβάσιως ἐποβάλλω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὀσιότητα τὰ θεομὰ συγχαρητήριά μου ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ περιοδικοῦ «Ο Όσιος Γρηγόριος» και δι' Ὑ-

μῶν πρὸς ἅπαντας τοὺς Πατέρας τῆς καθ' ὑμᾶς Μονῆς, ὡς και τοὺς συνεργάτας τοῦ περιοδικοῦ, ἐκφράζων συνάμα και τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὴν ἐκ μέρους ὑμῶν ἀποστολὴν τῶν δύο πρώτων τευχῶν τοῦ περιοδικοῦ.

Ἡ ἐκδοσις αὕτη μέλλει νὰ πληρώσῃ ἐπιτακτικὴν πνευματικὴν ἀνάγκην τοῦ Ἀγιωνόμου Όρους, και δι' ἡμέτερον, ὅποτε οἱ ἐν αὐτῷ ἀσκούμενοι εὐλαβέστατοι πατέρες και φύλακες ἀγρυπνοὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως θὰ δυνηθῶσι δι' αὐτοῦ νὰ ἐκφράζουσι τὴν ἐμμονὴν αὐτῶν εἰς τὴν πατρίαν εὐσεβείαν και νὰ κηρύττωσιν ὅτι, πάση θυσίᾳ, θὰ διαφυλάξουσι τὸν εἰς αὐτοὺς ἐμπειπιστευμένον μέγιστον και ἀτίμητον θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδοξίας [...].

Διὰ τοῦτο ἡ ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ θὰ χρησιμοποιήσῃ πάντας τοὺς πιστοὺς Ὁρθοδόξους, τοὺς ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Πίστεως, ἣν οἰκεῖτε και λαμπρύνετε διὰ τῆς ἡρωικῆς ὑμῶν ἀσκήσεως και πολιτείας.

Μετὰ βαθέος σεβασμοῦ και τῆς ἐν Χῶ ἀγάπης,

ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ἐλάχιστος».

(Τὸ πλήρες κείμενο τῆς ἐπιστολῆς βλ. στὸ βιβλίο τοῦ Ι. Μ. Χατζηφώτη: Φώτιος Κόντογλου, ἡ ζωὴ και τὸ ἔργο του, «Γραμμὴ» 1979, σσ. 250-251. Ἡ ἐπιστολὴ ἔχει ἀναρτηθῆ στὸ γραφεῖο τῆς Γραμματείας τῆς Ί. Μονῆς Όσιου Γρηγορίου).

8. — «Έπετηρίς τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς».

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δωδεκαετίας ἀπὸ τῆς ἐπαναλειτουργίας αὐτῆς. Ἐκδοτικὸς Οἶκος («Ἀσιθῶ») Ἀλ. και Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1966, σελ. 345. Σχ. 80 Μ.

Δὲν ἐκδόθηκε ἄλλος τόμος. Συνεργάζονται: ὁ Μιλητουπόλεως (μετ. Κώου) Ναθαναήλ, σχολάρχης Ἀθωνιάδος, ὁ Τρίκκης και Σταγῶν Διονύσιος (†), ὁ Καθηγουμένος (νῦν Προηγούμενος) Ί. Μ. Διονυσίου Γαβριήλ, ὁ ὑμνογράφος Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, ὁ Αρχιμ. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, ὁ Κορινθίος Παντελεήμων, ὁ Καθηγ. Παν. Κ. Χρήστου, ὁ τότε Διοικητὴς Ἀγίου Όρους Ἐμμ. Θρ. Ρούνης κ.ἄ. Θέματα ἱστορικὰ Ἀγ. Όρους και Ἀθωνιάδος, ὑμνογραφικὰ, ἀγιολογικὰ κ.λπ. Στὸ ἐξώφυλλο ἔγχρωμη εἰκόνα Εὐγένιου Βούλγαρη.

(Συνεχίζεται)

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 254 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22/1980 τεύχους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

Κατ' ανάγκην, όταν άρχισε ή μεταφορά τών μοναστηριακών ακολουθιών από τὰ μοναστήρια στους ένοριακούς ναούς, έπρεπε νά γίνουν ώρισμένοι περιορισμοί και διευθετήσεις στις μοναχικές ακολουθίες για νά μπόρουν νά επιδιώσουν στα ένοριακά πιά πλαίσια. Τό κακό — ή καλό, έξαρτάται πώς θά τό εκλάβη κανείς — ήταν ότι οι προσαρμογές αυτές έγιναν ή γίνονται τρόπον τινά αυτομάτως, χωρίς έπίσημη εκκλησιαστική καθοδήγηση. Βασικό πάντως ρόλο στή διαμόρφωση του νέου κοσμικού τυπικού έπαιξαν οι πνευματικές προϋποθέσεις τών ιερέων, που ανάλογα με τήν περισσότερο ή λιγώτερο παραδοσιακή των τοποθέτηση τήρησαν πιστότερα ή έφήρμισαν έλευθεριώτερα τό μοναχικό τυπικό. Έπίσης σημαντικός παράγων ήταν και ή γειννάσι προς μεγάλα μοναχικά κέντρα, ή επίδρασι φιλακολούθων έπισκόπων ή ιερομονάχων, ή ιδιουσγγρασία του λαού κ.ο.κ.

Ειδικά όμως στήν ένοριακή λατρεία τό πρόβλημα δέν περιορίζεται στο άν ο ιερεύς τηρή ή κατά πόσο τηρεί στήν ακρίβειά του τό μοναχικό τυπικό, αλλά στο τί από όλα αυτά μπορεί νά βαστάσει ο λαός. Ο ιερεύς προσεύχεται πολλές φορές και αντί του λαού, αναπληρώνοντας τά ύστερήματά του και μπορεί ο ίδιος, σαν άνθρωπος προσευχής, νά διαβάξη και τις ώρες και τά ψαλτήρια και τους κανόνες. Αλλά τό θέμα είναι σε τί από όλα αυτά μετέχει ο λαός, τό πλήρωμα τής Έκκλησίας, για τό οποίο και από τό οποίο γίνεται ή λατρεία. Γιατί βασικά ή θεία λατρεία είναι έργο δημόσιο, λειτουργία του μυστικού σώματος τής Έκκλησίας και όχι ύπόθεσι ατομική μεμονωμένου προσώπου, έστω και άν αυτό είναι ιερεύς.

Έπισημότερες απόπειρες προσαρμογής του μοναχικού τυπικού στις ένοριακές συνθήκες έγιναν κατά καιρούς από ζηλωτές πρωτοψάλτες και έτυχαν εκκλησιαστικής έγκρίσεως. Τέτοια είναι τά γνωστά «Τυπικά τής Μεγάλης Έκκλησίας» του Κωνσταντίνου και του Βιολάκη, που αποτελούν τή βάση τής ένοριακής πράξεως σήμερα και πάνω σ' αυτά στηρίζονται τά Ημερολόγια - Τυπικά που μνημονεύσαμε πιά πάνω. Κι αυτά όμως στήν ουσία, άν θέλουμε νά μιλήσουμε με ειλικρίνεια, είναι

αναχρονιστικά. Προϋποθέτουν δηλαδή ισχύουσα μιά παισιότερα πράξι, που στήν πραγματικότητα σήμερα γενικώς δέν ισχύει και παρά τουτο δέν θέλουμε επισήμως νά τό όμολογήσουμε.

Άς απαντήσουμε χωρίς περιστροφές και δικολαβισμούς σε ώρισμένα χαρακτηριστικά έρωτήματα: Σε πόσους ένοριακούς ναούς διαβάζονται οι ακολουθίες τών ώρών, τό μεσονυκτικό, τό απόδειπνο; Σε πόσους στιχολογούνται ο άμμος κατά τό μεσονυκτικό και τά τρία καθίσματα του Ψαλτηρίου καθημερινώς κατά τον όρθρο — για νά μή ρωτήσουμε πόσοι ένοριακοί ναοί έχουν καν Ψαλτήριο; Σε πόσους ψάλλονται οι στίχοι τών ψαλμών του λυχνικού και τών αίνων; Σε πόσους στιχολογούνται οι έννάς (όκτώ) ώδες του Ψαλτηρίου και ψάλλονται οι κανόνες; Και όμως τά Τυπικά επιμένουν σε όλα αυτά, έν ή ισχύουσα πράξι τείνει, άν δέν έφθασε ήδη, στήν πλήρη ή σχεδόν πλήρη παράλειψι των. Δέν λέμε άν κακώς ή καλώς έφθασε εκεί που έφθασε ή ένοριακή πράξι. Προβάλλοντας όμως τό ιδεώδες του τελείου μοναχικού τυπικού στήν ένοριακή κοσμική κοινότητα είναι σαν νά ζητούμε κάτι που εκ τών πραγμάτων αποβαίνει άνεφάρμοστο. Αναπότρεπτο συνακόλουθο τής τακτικής αυτής είναι αυτό που καθημερινά διαπιστώνουμε: Μιά ρευστότητα στήν λειτουργική τάξι, που ποικίλλει ανάλογα με τήν συντηρητικότητα ή τήν «προοδευτικότητα» τών λειτουργών άν μή και τών ψαλτών, που συνήθως ρυθμίζουν τις προτιμήσεις τους όχι επί τή βάση λειτουργικών, αλλά μουσικών κριτηρίων.

Αυτά που γράφουμε έξ άφορμής τής τόσο ουσιαστικής αυτής έρωτήσεως είναι απλές διαπιστώσεις. Δέν έχουν σκοπό ούτε νά στηρίξουν ψευτοπαραδοσιακές θέσεις, που αποδεικνύουν άσθενείς αυτά τά ίδια τά πράγματα, ούτε και νά ένθαρρύνουν λειτουργικές αυθαιρεσίες, που ουσιαστικά αποβαίνουν καταστρεπτικές στή λατρεία μας. Γιατί κανείς δέν μπορεί νά άμφισβητήσει ότι ή μοναχική ακολουθία έχει θαυμαστό πλούτο διδλκικό και ύμολογικό και γεμίζει τήν ψυχή του προσευχομένου ανθρώπου με ιερώτατα συναισθήματα. Κανείς όμως πάλι όρθά σκεπτόμενος δέν μπορεί νά άμφισβητήσει ότι ή μοναχική λατρεία μόνο στα μοναστήρια είναι στήν έντέλειά της διώσιμη.

* Συνέχεια εκ τής σελ. 247 του ύπ' αριθ. 22/1980 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΙΕΡΕΑ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ...

... ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΩΡΟΥΣ ΔΕΣΜΟΥΣ

Παιδί μου Στέφανε,

Έγνωνρίζα πώς κάποτε και σὺ θὰ ἀναγκαζόσουνα, λόγω τῆς ἡλικίας σου, νὰ ἀσχοληθῆς μὲ τὸ θέμα τῆς σχέσεως τῶν δύο φύλων, ὅπως ὅλοι οἱ νέοι, πού ἀναπτύσσονται σωστά καὶ φυσιολογικά.

Μολονότι σκέπτεσαι πολὺ σωστά, πάνω στὸ θέμα αὐτό, ὅπως εἶδα ἀπ' τὸ γράμμα σου, δὲν ἀρνοῦμαι, ἀφοῦ μοῦ τὸ ζητᾶς, νὰ σοῦ γράψω καὶ τὴ δική μου γνώμη.

Προσπάθησε, παιδί μου, νὰ μὴ προτρέχεις τῆς ἡλικίας σου. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ὑπομονὴ νὰ συμβαδίζῃ μὲ τὴν φυσιολογικὴ του ἀνάπτυξη. Ἐνας ἄγουρος καρπὸς εἶναι πάντα ἄνοστος, πικρὸς καὶ συχνὰ ἐπικίνδυνος γιὰ τὴν υγεία. Ἐνα πρόωρα γεννημένο βρέφος δύσκολα συγκρατεῖται στὴν ζωὴ. Καὶ τὰ αἰσθήματα πού ἀναπτύσσονται καὶ ἐκδηλώνονται πρόωρα, εἶναι καταδικασμένα κατὰ κανόνα νὰ σθῆσουν καὶ νὰ πεθάνουν. Καὶ εἶναι πολὺ πικρὴ ἡ γεύση, πού ἀφήνουν στὴ νεανικὴ καρδιά. Καὶ δυσάρεστες οἱ ἐπιπτώσεις μιᾶς τέτοιας κακῆς ἐμπειρίας, γιὰ τὸν συναισθηματικὸ τους κόσμο.

Βέβαια, τὰ παιδιά τῆς ἡλικίας σου, νομίζουν πὼς ἀποτελοῦν στὸν κανόνα ἐξαίρεση. Πὼς τὰ δικά τους αἰσθήματα εἶναι ἱκανὰ ν' ἀντέξουν καὶ στὸν χρόνο καὶ στὶς ἀντιδράσεις. Καὶ δηλώνουν ὅτι εἶναι πρόθυμοι πολλὰ νὰ πάθουν καὶ σὲ μεγάλες θυσίες νὰ ὑποβληθοῦν γιὰ τὴν «ἀγάπη» τους. Ὁμολογουμένως, εἶναι συγκινητικὴ ἡ εὐλικρίνειά τους. Μά, παιδιά εἶναι. Πὼς νὰ ὑποπτευθοῦν πόσο διαφορετικὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα ἀπ' τὴν σκέψη τους; Τὰ λόγια τους μοῦ θυμίζουν τὸν ἀπόστολο Πέτρο. «Κι ἂν ὅλοι σὲ ἐγκαταλείψουν, ἐγὼ οὐδέποτε θὰ σὲ ἐγκαταλείψω» ἔλεγε στὸν Δάσκαλό του. Καὶ ὅμως. Ἦταν ὁ πρῶτος πού τὸν ἀρνήθηκε. Καὶ ὁ μόνος, ἀπὸ τοὺς ἑνδεκα. Καὶ μάλιστα μπροστὰ ὄχι στοὺς δημίους, ἀλλὰ σὲ μιὰ μικρὴ ὑπηρέτρια. Πόσοι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς

νέους ἀρνοῦνται, μετὰ λίγους μῆνες, τὴν «ἐκλεκτὴ» τους... Κι ὅλη ἡ ἀγάπη τους στρέφεται σὲ παράπονο. Ἡ σὲ ἀπογοήτευση. Ἡ σὲ μίσος.

Ἄλλ' ἔστω, ὅτι κάποιος φίλος σου πέτυχε νὰ κἀνῃ ἓνα «δεσμό» ὄχι ἐπιπόλαιο. Κατ' ἀρχὴν μοῦ δημιουργεῖται μιὰ ἀπορία. Πὼς συμβαίνει, ἓνας «φιλελεύθερος» νέος, νὰ δέχεται δεσμό; Σὲ μιὰ ἡλικία πού δὲν ἀνέχεται «καμμία δέσμευση», οὔτε «αὐθεντίες», οὔτε «κατεστημένα», οὔτε αὐτῶν τῶν γονέων του τὴν κηδεμονία, πὼς περνάει χειροπέδες στὴν ἐλευθερία του καὶ στὸν χαρακτήρα του; Γιατί, βέβαια, ἓνας τέτοιος «δεσμός» εἶναι... δεσμός! Καὶ μάλιστα ἱερὸς καί.. γερὸς. Δὲν μπορεῖ νὰ μὴ τὸν ὑπολογίσει. Ἀπὸ τότε πού τὸν συνῆψε, ὁ φίλος σου, ἔπαψε νὰ σκέπτεται ἀτομικά. Ρυθμίζει τὴν σκέψη του μὲ τὸν «τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι» τῆς... συνδεσμίας του. Δὲν δικαιούται πιά νὰ ἐνεργῇ ἐλεύθερα, αὐτόβουλα. Εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑπολογίσει ἢ νὰ προεξοφλῇ τὴν ἐγκρίση ἐκείνης. Ἄλλοιως ὁ δεσμός χαλαρώνεται. Πέριση ἐπλασαν μαζί τὰ ἄλφα ὄνειρα. Φέτος τοῦ ἤλθε ἡ σκέψη νὰ ἐπιδροθῇ, ἄς ποῦμε, μὲ σύστημα στὸν ἀθλητισμό. Ἡ, διαπίστωση πὼς μπορεῖ νὰ πάρῃ μιὰ ὑποτροφία γιὰ σπουδὲς στὸ Ἐξωτερικό. Ἡ, ἀντίθετα, ἀποτυγχάνει αὔριο στὶς «πανελληνίες» κι ὅλα τὰ ὄνειρα ἀνατρέπονται. Τί θὰ γίνῃ; Ἡ θὰ συμμορφωθῇ καὶ τὸ ἄλλο πρόσωπο καὶ θ' ἀκολουθήσῃ στὰ σχέδια (ἢ στὴν ἀποτυ-

χία), ἢ θὰ παραιτηθῇ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὶς ἐπιδιώξεις του. Καὶ δὲν θὰ ἀναπτύξῃ τίς γνώσεις του, τὸ μέλλον του καὶ τὴν προσωπικότητά του ἐλεύθερα, ἀδέσμευτα, φυσιολογικά. Δηλαδή ἔχομε ὅπωςδήποτε ὑποδούλωση, εἴτε τοῦ ἐνὸς εἴτε τοῦ ἄλλου προσώπου. Ὑποχρεωτικὰ ὁ ἓνας σῦρεται ἢ παρασύρεται ἀπὸ τὸν ἄλλο. Εἰδ' ἄλλως, κάτι πρέπει νὰ γίνῃ μὲ τὸ δεσμό. Ἡ νὰ λυθῇ ὁμαλά, ἢ νὰ κοπῇ μὲ θέληση. Ἡ θὰ ξεφτίσῃ καὶ θὰ σπᾶσῃ μόνος του. Τὸ καλύτερο, ὅμως, εἶναι νὰ προσέξῃ κανεὶς, γιὰ νὰ μὴ συναφθῇ πρόωρα ἓνας τέτοιος δεσμός.

Αὐτὰ τὰ λέω σὲ σένα, σὰν πατέρα σου. Καὶ ἔξρω ὅτι αὐτὰ τὰ λίγα, γιὰ σένα εἶναι ἀρκετά, παιδί μου Στέφανε. Νὰ τὰ πῆς, λοιπόν, καὶ στοὺς φίλους σου, πού σὲ ρωτοῦν; Ὑποθέτω, πὼς δὲν θὰ συμφωνήσουν πολὺ εὐκόλα. Γι' αὐτὸ σοῦ δίνω μιὰ ἀκόμη συμβουλή, τὴν πιὸ πολύτιμη: ἀπόφευγε νὰ συζητᾶς αὐτὸ τὸ θέμα. Ὅχι γιατί οἱ σχέσεις τῶν δύο φύλων εἶναι ἓνα «ταμπού»! Ἀλλὰ γιατί εἶναι θέμα ἐντελῶς προσωπικὸ καὶ ἐξατομικευμένο. Κάθε νέος, ἀνάλογα μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασία του, τὴν ἀνάπτυξή του καὶ τὴν ἀγωγή του, τὸ ἀντιλαμβάνεται καὶ τὸ ζῆ μὲ τὸν δικὸ του τρόπο. Καὶ δὲν ἔχει νὰ ὠφελῆθῃ τίποτα, οὔτε ἀπὸ τὴν «πειρά», οὔτε ἀπὸ τίς γνώσεις καὶ τίς γνώμες τῶν φίλων του. Μόνον ὁ ἐξομολόγος θὰ μπορούσε νὰ κατευθύνῃ, μὲ τὴν ἀνάλογη γιὰ τὸν καθένα καθοδήγηση. Ὅπως ἓνας γιατρός, πού, ἐνῶ πολλοὶ ἀσθενεῖς του πάσχουν ἀπ' τὴν ἴδια ἀρρώστια, ὀρίζει ἰδιαίτερα φάρμακα καὶ θεραπεία γιὰ τὸν καθένα. Ἀνάλογα μὲ τὴν μορφή τῆς ἀρρώστιας στὸν καθένα, καὶ μὲ τὸν ὀργανισμό τοῦ καθενός.

Σὲ χαιρετῶ, παιδί μου, μὲ τὴν διπλὴ πατρικὴ μου εὐχή,

ὁ πατέρας σου,

Γεώργιος ἱερεὺς.

† Γ.Κ.Π.

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Ποῦ βαδίζει ὁ κόσμος;

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ οἰωνοσκόποι, δηλαδή οἱ δημοσιογράφοι περιωπῆς πού σχολιάζουν τὶς διεθνεῖς σχέσεις, εἶναι ἀνήσυχτοι γιὰ τὸ τί θὰ φέροι στὸν κόσμο ὁ καινούργιος χρόνος. Οἱ ἐστίες τοπικῶν πολέμων πληθύνθηκαν καὶ ἀπειλοῦν τὴν εἰρήνη τῆς ὑπόλοιπης οἰκουμένης. Ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν Ὑπερδυνάμεων, πού τις χωρίζει ἰδεολογικὴ ἄδυσσος, δξύνεται ὀλοένα. Ἔτσι, δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια ἡ παρατήρηση πού ἔκανε πρόσφατα ἕνας ἀπὸ τοὺς παρὰ πάνω δημοσιογράφους, ἀπὸ τὶς σιῆλες ξένου φύλλου: *ὅτι ὁ γ' παγκόσμιος πόλεμος γίνεται ἤδη μέ... δόσεις.* Ἐπισχέει αὐτὴ τὴν ἄποψη τὸ γεγονός ὅτι, εἴτε φανερά εἴτε κρυφά, οἱ Μεγάλοι ὑποκινοῦν καὶ διατηροῦν αὐτὲς τὶς ἐναυσματικὲς ἐστίες.

Ποῦ πάει λοιπὸν ὁ κόσμος μας; Ποῦ ἄλλοῦ — θὰ πούν πολλοὶ — παρὰ στὸν δλοκληρωτικὸ ἀφανισμό; Στὸ κατώφλι τοῦ 1981, ἄς εὐχηθοῦμε νὰ θάλει ὁ Θεὸς τὸ χέρι του, ἀποτρέποντας τέτοια ἀπειλή. Καὶ συνάμα, σὰν ἐργάτες τῆς Ἐκκλησίας, ἄς τονώσουμε τὸ λόγο καὶ τὰ ἔργα μας γιὰ χάρη τῆς εἰρήνης, πού μοναδικὸς τῆς δότης εἶναι ὁ Χριστός.

Τὸ κύριο προϊόν μας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ἡμέρα τοῦ 1981, ἡ χώρα μας εἶναι πιά πλήρες μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Εἰσηλθε ἔτσι στὸ ἀρχικὸ σχῆμα τῆς αὐριανῆς δλοκληρωτικῆς ἐνότητος τῆς ἡπείρου μας. Σχῆμα ὅπου ἰσχύει κυρίως ὁ οἰκονομικὸς σύνδεσμος, ἐνῶ ὁ πολιτικὸς καὶ ὁ πολιτιστικὸς εἶναι ὑπὸ ἀνάπτυξη. Ὅσον ἀφορᾷ αὐτὸν τὸν τελευταῖο, ἡ εἴσοδος τῆς Ἑλλάδος στὴν Κοινότητα ἐνέχει πανθομολογουμένως πολὺτιμη σημασία. Ἡ Εὐρώπη, ὡς πνεῦμα, προσῆλθε ἀπὸ τὸ δικὸ μας παλαιὸ πολιτισμὸ, τὸν προχριστιανικὸ καὶ τὸ βυζαντινὸ. Καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα εἶναι τὸ κύριο προϊόν μας, πού περιμένει ἀπὸ μᾶς, τοὺς σημερινούς Ἕλληνας, ἡ γηραιά μας ἡπειρος. Ἐχει συνείδηση τοῦ ὅτι ὁ συνεκτικὸς ἴστος τῶν ὑπὸ οὐσσωμάτωση λαῶν τῆς ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔλη πρέπει νὰ εἶναι καμωμένος. Τὴν ἔλη πού συνθέτουν τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ἰδεώδη καὶ ἐκεῖνα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἄγιαζεται καὶ ἡ ἄψυχη κτίση.

Ο ΑΓΙΑΣΜΟΣ τῶν ὑδάτων κατὰ τὴν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων εἶναι, στὸ λειτουργικὸ χῶρο, ἕνα ἀπὸ τὰ πῶ ἐγγλωττα δείγματα τοῦ πὼς ἡ Ὁρθόδοξη

Ἐκκλησία ἐννοεῖ καὶ βιώνει τὴν ἀποστολὴ τῆς μέσα στὸν κόσμο. Ἐπιτελεῖ ἔργο λυτρωτικὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑλικὴ δημιουργία πού, κατὰ τὸν Ἀπόστολο, «συνωδίνει καὶ συστενάξει» μετὰ τὸ γένος μας κάτω ἀπὸ τὶς συνέπειες τοῦ προπατορικῶ ἀμαρτήματος. Τελεῖ δηλαδή καὶ αὐτὴ ὑπὸ τὴν ἐπήθεια τοῦ Ποιητοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποία μᾶς ἐλευθερώνει ἡ θεία χάρις.

Στὴ λατρεία μας, δὲν λείπουν οἱ ἰκεσίες τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν εὐεργετικὴ ἐξάλπωση λυτρωτικῶ χαρακτηριστῆρα, ἐκτὸς ἀπὸ μᾶς, καὶ στὰ ἄλλα κτίσματα. Τὸ δὲ «Μικρὸν Εὐχολόγιον» περιέχει καὶ εἰδικὲς εὐχὲς γι' αὐτὰ.

Ἰωάννης καὶ Φίλιππος.

ΤΟΝ Τ. ΠΡΟΔΡΟΜΟ (7 τοῦ μηνὸς) καὶ τὸ Φίλιππο Μόσχας (9) συνδέει ἕνα κοινὸ γνώρισμα. Ἀνθρώποι τοῦ Θεοῦ, ἀπέδειξαν καὶ οἱ δὺο τὸ γεγονός αὐτὸ μετὰ τὴν ἀτιμωμὴ γλώσσα πού χρησιμοποιήσαν ἔναντι τῶν ἀτιμῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου. Ὁ πρῶτος, ἔναντι τοῦ Ἡρώδη. Ὁ ἄλλος, ἔναντι τοῦ τσάρου Ἰβάν τοῦ Τρομεροῦ. Τίμημα, τὸ βίαιο τέλος.

Δὲν φοβήθηκαν τὸ θάνατο, γιατί, σὰν ὄντως καλοὶ ποιμένες, βίωσαν τὸ φθῆγμα τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, τὸ «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις».

Δὲν εἶναι οἱ μόνοι στὴν Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Γαλαξία ὀλόκληρη σχηματίζουν οἱ ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι πού ἐπέστησαν τὸ βίον τους μετὰ τὸ μαρτύριο, ἔχοντας ἀντιπαθεῖ μετὰ παρορσία σὲ ἀνόμους κοσμικοὺς ἄρχοντες, πιστοὶ στὸ βασίλειον τῶν καρδιῶν τους, τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Γρηγόριος ὁ Νύσσης.

ΤΙΜΑΜΕ τὸ ὄνομά του στὶς 10 τοῦ μηνὸς. Ἀλλὰ ἡ μνήμη πού κατέλειπε, εἶναι παντοτινὴ. Ἀδελφὸς κατὰ σάρκα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἐπῆρξε καὶ αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς Πατέρες τοῦ χρυσοῦ αἰῶνα τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν κορυφαῖο φιλόλογο τῆς ἐποχῆς μας Γαῖγκρο, πού ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μετὰ τὰ κείμενα τοῦ Γρηγορίου, προβάλλεται γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ εὐγενέστερα πνεύματα τοῦ χριστιανισμοῦ. Ὅντως. Ἐκτὸς τῆς ἐκθαμβωτικῆς ἀρετῆς του, λάμπει στὶς χριστιανικὲς γενεὲς καὶ μετὰ τὸ ἀθάνατο συγγραφικὸ του ἔργο. Θαυμάζουμε σ' αὐτὸ θαθεῖα πνευματικότητα, αἰθέρους θεολογικοὺς στοχασμούς, γλώσσα καμωμένη μετὰ ὅλα τὰ κάλλη τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ λόγου. Ἄν καὶ μᾶλλον ἀσήμαντης ἔδρας ἐπίσκοπος, ἡ ἐπίγεια δόξα πού τὸν περιβάλλει εἶναι οἰκουμενικὴ καὶ διαχρονικὰ ἀπέραντη.

'Ασκοῦν οἱ χιλιαστὲς προσηλυτισμό;

Τοῦ Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

2

Ἡ χιλιαστικὴ ὀργάνωσι ζητάει ἐπίσημη ἀναγνώρισι ἀπὸ τὸ κράτος καὶ θεοαἰώνει τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ τὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας ὅτι δὲν ἀσκεῖ προσηλυτισμό.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅμως μέρος διορίζει τοὺς ὁπαδοὺς τῆς «ποιμένες» δικούς μας. Τοὺς λέγει πὼς πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς «ἄμβωνα» τὸ κατώφλι τῶν σπιτιῶν μας γιὰ νὰ μᾶς διδάξουν πὼς ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι «πόρνη» καὶ ὅποιος δὲν τὴν ἐγκαταλείψῃ «θὰ καταστραφῇ στὸν Ἀρμαγεδῶνα», στὸν πόλεμο πού ὁ «Ἰεχωῶθ» θὰ καταστράξῃ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς, πού θὰ παραμείνουν μέλη τῆς Ὀρθοδοξίας.

Εἶναι ὑποχρεωμένοι ὅλοι οἱ χιλιαστὲς νὰ κάνουν τὸ ἔργο αὐτό; Ναι. Μάλιστα ἡ ἡγεσία τους χρησιμοποιοῦ ἀκόμη καὶ ἀπειλές, προκειμένου νὰ τοὺς ἐξαναγκάσῃ νὰ ἀσκῆσουν τὸ προσηλυτιστικὸ αὐτὸ ἔργο μὲ μεγαλύτερο ζήλο. Τοὺς λέγει πὼς ἂν ἀποτύχουν, κινδυνεύουν καὶ οἱ ἴδιοι. Τὸ «αἷμα» ἐκείνων πού θὰ σφαγοῦν, ἐπειδὴ δὲν προειδοποιήθησαν κατάλληλα ἀπὸ τοὺς χιλιαστὲς, θὰ τὸ ζητήσῃ ὁ «Ἰεχωῶθ» ἀπὸ τὸ χέρι τους! (Σκοπιὰ 1956, σελ. 146).

Διδάσκει πράγματι ἡ χιλιαστικὴ ὀργάνωσι αὐτὰ τὰ ἐξωφρενικά; Πὼς ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς ἔχει μυστικὸ «ποιμένα», διορισμένο ἀπὸ τὸ Μπρουκλιν, μὲ σκοπὸ νὰ χρησιμοποιοῦ τὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ μας γιὰ ἄμβωνα καὶ νὰ προσπαθῆσῃ νὰ μᾶς προσηλυτίσῃ στὸ χιλιασμό; Ναι, τὸ διδάσκει. Καὶ κατόπιν ἔχει τὸ θράσος νὰ δηλώνῃ πὼς δὲν ἀποσκοπεῖ στὸν προσηλυτισμό.

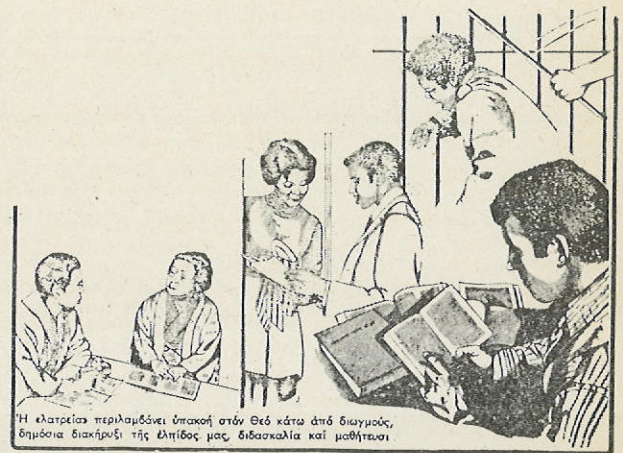
«Στὸ ἔργον ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι», ἀναφέρει τὸ Μπρουκλιν, «κάθε κατώφλι θύρας, ἀπὸ τὸ ὅποιον εἰσηγούνται τὸ ἄγγελμα τῆς Βασιλείας, γίνεται ὁ ἄμβων των ἢ μέρος τούτου. Κάθε δημόσιος χώρος, στὸν ὅποιον καλοῦν ὅλους ὅσοι πεινοῦν γιὰ τὴν ἀλήθεια τῆς Βασιλείας, γίνεται ὁ ἔξω δογμάτων τόπος, στὸν ὅποιον μποροῦν νὰ προσέλθουν τὰ μέλη τοῦ ἐκκλησιασματοῦ των, ἄσχετα μὲ τίς προηγούμενες θρησκευτικὰς πεποιθήσεις καὶ σχέσεις. Τί θαυμάσιο ἐκκλησιασμία. Δὲν εἶναι ἐκκλησιασμία ἀπλῶς γιὰ νὰ κηρύξῃ κανεὶς σ' αὐτό, ἀλλὰ γιὰ νὰ λάβῃ διακόνους ἀπ' αὐτό, ἕναν πολὺν ὄχλον διακόνων, πού νὰ αἰνοῦν ὅλοι τὸν Ἰεχωῶθ Θεὸ καὶ νὰ ὑπηρετοῦν τὸν Θεὸ νύχτα καὶ μέρα στὸν ναὸ του» (Σκοπιὰ 1948, σελ. 108).

Ποιὸς εἶναι ὁ λεγόμενος «ναὸς τοῦ Ἰεχωῶθ»; Οἱ χιλιαστὲς πιστεύουν πὼς εἶναι ἡ «ὀργάνωσι τοῦ Ἰεχωῶθ», δηλαδὴ ἡ χιλιαστικὴ ἐταιρεία. Μάλιστα, «ναὸς τοῦ Ἰεχωῶθ» εἶναι ἡ μετοχικὴ ἐταιρεία μὲ τὸν τίτλο «Βιβλικὴ καὶ Φυλλαδικὴ Ἐταιρεία Σκοπιὰ», πού ἱδρύθηκε τὸν

περασμένο αἰῶνα ἀπὸ κάποιον ἐπιτυχημένο ἀμερικανὸν ἔμπορο, τὸν Κάρλο Ρῶσσελ. Ὁ καθένας μποροῦσε νὰ γίνῃ μέτοχος στὴν ἐταιρεία αὐτή, ἀρκεῖ νὰ πλήρωνε δέκα τοῦλάχιστον ἀμερικανικὰ δολλάρια. Τόσο εἶχε μία μετοχὴ (Σκοπιὰ 1955, σελ. 241, σημ. θ').

Αὐτὴν λοιπὸν τὴ μετοχικὴ ἐταιρεία «ἐπεσεκέφθηκε ὁ Ἰεχωῶθ τὸ ἔτος 1919», τὴν «καθάρισε» καὶ τὴν ὤρισε γιὰ ἐκπρόσωπο τῆς «Βασιλείας του», πού ἱδρύθηκε τὸ 1914 «στοὺς οὐρανοὺς». Ὅποιος ὑπηρετεῖ τὴν ἐταιρεία αὐτὴ ὑπηρετεῖ «τὸν Ἰεχωῶθ στὸν ναὸ του» (Σκοπιὰ 1955, σελ. 321).

Ἄς δοῦμε ὅμως τί σημαίνει νὰ «αἰνῆ» κανεὶς τὸν «Ἰεχωῶθ» νύχτα καὶ ἡμέρα «στὸ ναὸ του»: νὰ ἀσχολῆται συνεχῶς μὲ τὴ χιλιαστικὴ δραστηριότητα, νὰ πηγαίνει ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι καὶ νὰ κηρύττῃ τὰ «ἀγαθὰ νέα» τῆς σφαγῆς τοῦ Ἀρμαγεδῶνα. Τὸν περασμένο Σεπτέμβριο ἐπὶ παραδείγματι οἱ χιλιαστὲς κήρυτταν στὰ σπίτι μας πὼς «τὸ "ποτήριο" καὶ ἡ "τράπεζα" τῶν δαιμονίων θρίσκαται: στὴ Βαβυλῶνα τὴ Μεγάλῃ. Αὐτὴ διδάσκει ψεῦδη, συκοφαντεῖ τὸν Ἰεχωῶθ Θεὸ καὶ χρησιμοποιοῦται ἀπὸ τὸ Σατανᾶ γιὰ νὰ παροδηγήσῃ ὁλόκληρῃ τὴν οἰκουμένη» καὶ γι' αὐτὸ πρέπει ὅλοι μας νὰ παραμείνουμε «χωρισμένοι ἀπὸ τὸ θρησκευτικὸ μέρος τοῦ κόσμου τοῦ Σατανᾶ!» (Σκοπιὰ 15.9.80, σελ. 7).

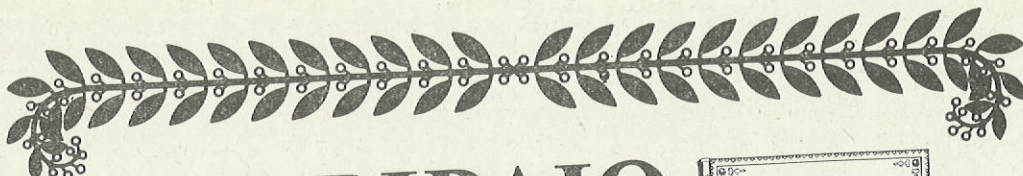
Ἡ ἐλατρεία περιλαμβάνει ὑπακοὴν στὸν Θεὸ κάτω ἀπὸ διαγούρ, δημόσια διακέρσι τῆς ἐπίδος μας, διδασκαλία καὶ μαθήτεσι

Η ΣΚΟΠΙΑ — 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1980

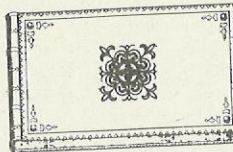
25

Ἐπίσημο «Βυκτήριο Οἶκο» ζήτησαν οἱ Χιλιαστὲς στὴ χώρα μας. Ὅμως τί σημαίνει γι αὐτοὺς «λατρεία»; Ἡ λεζάντα στὸ στίχο τῆς «Σκοπιᾶς» τὸ διασαφηνίζει: Προσπάθεια ἐπηρρασμοῦ τῆς συνειδήσεως τῶν ἀνθρώπων μὲ σκοπὸ τὴ μεταβολὴ τοῦ περιεχομένου τῆς «(δημόσια διακέρσι, διδασκαλία, μαθήτευση)». Μήπως μόνο μὲ νόμιμα μέσα; Ὁχι, γιατί διαφορετικὰ δὲν θὰ πρόσθετε, «κάτω ἀπὸ διαγούρ».

(Συνεχίζεται)

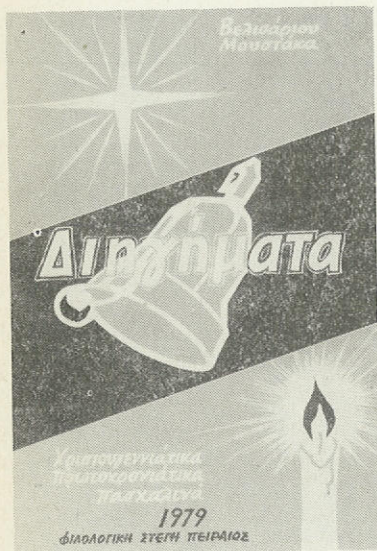
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Του κ. Βελισάριου Μουστάκα

Τους παλιούς, καλούς και-
ρούς σου θυμίζουν τὰ «Χριστου-
γεννιάτικα, Πρωτοχρονιάτικα,
Πασχαλινά», διηγήματα του κ.
Β. Μουστάκα.

Γεμάτα πίστη, αγάπη, ελπί-
δα και άνθρωπιά τὰ πνευματι-
κά αυτά δημιουργήματα, απο-
πνέουνε όλο εκείνο τὸ ἐκκλησια-
στικό άρωμα πὸν γλυκαίνει τὴ
ζωή, φέρνοντας μπροστά μας
τὰ ὁμορφα ἤθη και ἔθιμα τῆς
λαϊκῆς μας, παιδικῆς νοσταλ-
γίας.

“Ομορφες εἰκόνες. Συγκινητι-
κές θύμησης. Θαλασσινές και
στεριανές μνήμες τῆς Κρήτης,
γύρω από τὰ σπουδαία περιστα-
τικά του ὀρθόδοξου βίου «Χρι-
στούγεννα, Πρωτοχρονιά, Πά-
σχα», συνεπέρνουν, στ' ἀλήθεια,
τὴ σκέψη του ἀναγνώστη.

Ἀθόρυβα, ἤρεμα, γλυκά, ἔ-
ται ὅπως και τὸ κερὶ στὸ μα-
νουάλι και τὸ λιθάνι ἀπλώνεται
μέσα στὸ νὰό, ὁ κ. Μουστάκας
γλυστράει σιγά - σιγά μέσα

στὴν ψυχὴ μας. Σταλάζει στὸν
καθημερινὸ ὄρυμαγδὸ πραότη-
τα και εἰρήνη και μὰς κάνει νὰ
ζήσουμε τὴν ἀνθρωπιά και τὴν
ἀνακούφιση τῆς πίστες.

Φς

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Του κ. Τάσου Μιχαλά

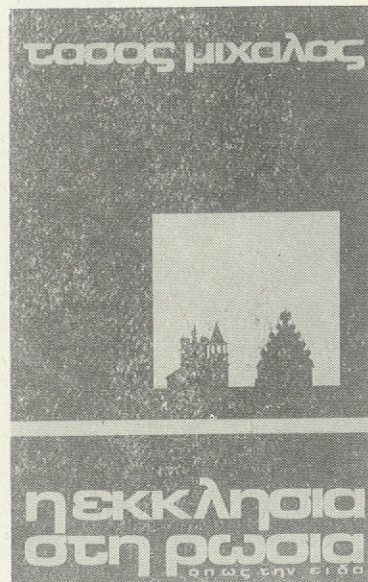
Γιὰ πρώτη, ἀπ' ὅσο ξέρω, φο-
ρὰ με τόσο ζωντανό, συστημα-
τικό, εὐχάριστο, δημοσιογραφι-
κό τρόπο, ἀπομυθοποιεῖται ἡ
γνώμη και τὰ ταμποῦ του δυ-
τικὸ κόσμου, γιὰ τὴν Ἐκκλη-
σία τῆς Ρωσίας.

Με τὸ κομψὸ και καλοτυπω-
μένο βιβλίο του, ὁ κ. Τ. Μιχα-
λάς δὲν δίνει μόνο μιὰ θεολογι-
κὴ, θεωρητικὴ θὰ λέγαμε, πα-
ρουσία τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας
και τῶν ἀθεϊστικῶν συνθηκῶν
πὸν ἀντιμετωπίζει σήμερα. Ἀλ-
λὰ με στοιχεῖα, νούμερα, περι-
στατικά, σημαντικὰ γεγονότα
και πολλές φωτογραφίες, πα-
ρουσιάζει ἀνάγλυφα τὴ λειτουρ-
γικὴ και ποιμαντικὴ ἐργασία
πὸν γίνεται ἐκεῖ.

Κάθε γνώμη, κάθε ἀντιπαρά-
θεση τῆς Δύσης με τὴν Ἀνατο-
λή, κάθε πράξη τῆς ρωσικῆς με
τὴς δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὁ κ. Μι-
χαλάς, τὴ θεμελιώνει με συγ-
κεκριμένα γεγονότα. Με τὴν κα-
θημερινὴ μαρτυρία του κλήρου
και του πιστοῦ λαοῦ, πὸν γιὰ
τὴς πράξεις τους, κοινὸς ἡ ἀτο-
μικὸς θὰ δώσουν λόγο στὸ Θεό.
Γι' αὐτὸ και τὸ βιβλίο ἔχει
μιὰ ζωντανὴ ἀμεσότητα και ἔ-
να ρέον ὕφος πὸν εὐχαριστεῖ.

Σημειώνει στὸν πρόλογό του:
«Τὰ ὅσα περιλαμβάνονται σ' αὐ-
τὸ τὸ βιβλίο δὲν εἶναι τίποτε
ἄλλο παρὰ καρπὸς μιὰς ἄμε-
σης, ζωντανῆς και βιωματικῆς
ἐπαφῆς—ὅσο αὐτὸ μπορούσε νὰ
γίνει— με τὸ ρωσικὸ λαὸ και
τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία του.
Τὸ λαὸ ἐκεῖνο πὸν ἔβαλε τὸ χέ-
ρι του στὴ φωτιά και δοκίμασε
στὸ κορμὶ του τί πάει νὰ πεί
πόνος. Ἐνα λαὸ γιὰ τὸν ὁποῖο

ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει σημασία
συμβολικὴ οὔτε εἶναι ὑπόθεση
«καθωσπρεπισμοῦ» και κοινωνι-
κῆς καταξίωσης, ἀλλὰ κατά-
σταση μαρτυρίου και μαρτυ-
ρίας».

Και πραγματικὰ ὁ κ. Μιχα-
λάς στὴ συνέχεια του βιβλίου
του ἀποδείχνει αὐτὸ πὸν λέει.

Φς

Ἱερεῖς γιὰ τὴν Ἀγγλία

Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατεί-
ρων ἀνακοίνωσε ὅτι: «Ζητεῖ πέντε
ἐγγάμους Ἱερεῖς κάτω τῶν 35 ἐ-
τῶν. Προτιμῶνται οἱ ἔχοντες ὀλιγο-
μελεῖς οἰκογενείας διὰ νὰ δυνη-
θοῦν νὰ ἐξελιχθοῦν ἐντὸς τῆς Ἀγ-
γλικῆς Κοινωνίας. Πρέπει νὰ ἔχουν
ἀπαραιτήτως ἐκκλησιαστικὴν ἢ θεο-
λογικὴν κατάρτιση.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ γράψουν
εἰς τὴν διεύθυνση: Archdiocese of
Thyateira and Great Britain, 5
Craven Hill, London W. 2. England.
Ἡ νὰ τηλεφωνήσουν εἰς τὸ τηλε-
φωνὸν Λονδίνου 723 4787.

Συστατικὴ ἐπιστολὴ ἀπὸ Ἀρχιε-
ρέα εἶναι ἀπαραίτητος».

“ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΑΡΓΥΡΑ,”

Το α' τεύχος μιᾶς ἀξιόλογης σειρᾶς γιὰ τὴν προστασία τῶν κειμηλίων μας

Πρόκειται πραγματικά γιὰ ἓνα ἔντυπο ὑψηλῶν καλλιτεχνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἀπαιτήσεων, ἐνῶ οὐσιαστικά εἶναι ἓνα «ἐργαλεῖο» δουλειᾶς καὶ συστηματικῆς μαθητείας πάνω στὴν ἀπαρόμοια στή και ἀφθαστή ὀρθόδοξη παράδοσι καὶ τὰ δημιουργήματά της, δηλ. τὰ πάσης φύσεως ἐκκλησιαστικά κειμήλια. Τὸ πρῶτο αὐτὸ τεύχος μὲ τὰ «Ἐκκλησιαστικά Ἀργυρά» θὰ ἀκολουθήσουν, ὅπως προαναγγέλλεται, τέσσερα ἀκόμη τεύχη μὲ θέματα: β) Ἐκκλησιαστικὴ Χρυσοκεντητικὴ, γ) Ἐκκλησιαστικὴ Ξυλογλυπτικὴ, δ) Οἱ εἰκόνες καὶ ε) Τὰ χειρόγραφα.

Ἐχομε στὰ χέρια μας τὸν προπομπὸ τῆς νέας ἐκδοτικῆς σειρᾶς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Γιὰ τὴν προστασία τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων», ποὺ πραγματοποιεῖται μὲ πολὺ μεράκι καὶ ἀγάπη στὴ βυζαντινὴ καὶ μεταβυζαντινὴ μας παράδοσι μέσα στὰ πλαίσια τῆς προσπαθείας, ποὺ ἀνέλαβε ἡ Α.Δ. ὡς ἀρμόδιος φορέας τῆς Ἐκκλησίας μας, γιὰ τὴ διάσωση τῶν λειτουργικῶν καλλιτεχνικῶν ἀντικειμένων ποὺ βρίσκονται στὶς ἐκκλησιές, στὰ ξωκκλήσια καὶ στὰ μοναστήρια μας.

Πάρα πολὺ καλὰ ἔχει μεθοδευθῆ ἔτσι ἡ πραγμάτωσι τῆς προστασίας τῶν ἐκκλ. κειμηλίων. Πρέπει πρῶτα νὰ μάθουμε, νὰ μάθουμε σωστά, γιὰ νὰ ενδιαφεροῦμε καὶ νὰ ἐνεργήσουμε μὲ τὴ θέρμη καὶ τὸν ζῆλο ποὺ ἀπαιτεῖ καὶ ἐπιβάλλει ἡ ὕψιστη θρησκευτικὴ καὶ πολιτιστικὴ αὐτὴ ὑπόθεσι. Ἄριστα προηγούνται τὰ «κλειδιά» αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἐκδοσι καὶ παρουσίαι τῶν ἰδίων τῶν καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν.

Η ΑΡΧΗ ΕΓΙΝΕ

Ἡ ἀρχὴ ἐγινε ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε καὶ εἶναι αὐτὴ ποὺ

χρειαζόταν. Πειπειραμένος ὑπεύθυνος: ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Ἐθνολογικοῦ Μουσείου Μακεδονίας κ. Στέλιος Παπαδόπουλος, ποὺ ἔχει στὸ ἐνεργητικὸ του τίς θαυμάσιες ἐκδόσεις τῆς ΕΤΕ γιὰ τὴ Νεοελλ. Χειροτεχνία, τὴν Ἐμπορικὴ Ναυτιλία, τὴ Νεολιθικὴ Ἑλλάδα, τὴ Μονὴ Σταυρονικήτα κ.λπ. Εἰδικευμένοι συγγραφεῖς, ὅπως ἐδῶ στὸ πρῶτο τεύχος, ἡ κ. Γ. Οἰκονομάκη - Παπαδοπούλου, ἱστορικὸς τῆς Τέχνης, Φωτογράφοι, τυπογράφοι, ἐπιμελητὲς ἐκδόσεως ἀπὸ τοὺς καλύτερους ποὺ διαθέτει ὁ τόπος: Μάκης Σκιαδαρέσης, Ἀνδρέας Γαβρίλης, Ἀλέκος Μαιτσούκης. Καὶ ἐπιτροπὴ ἐκδόσεως μὲ τὴν εὐαισθησία, τὴν παιδεία καὶ τὶς ἀνησυχίες τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης κ. Ἀναστασίου καὶ μὲ συμμετοχὴ τοῦ ἐρευνητῆ - Καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἰ. Φουντούλη.

Ἔτσι τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ ἴδιο ἓνα ἔργο τέχνης. Τυπωμένο στὴν καλύτερη ποιότητα χαρτιοῦ, εἰκονογραφημένο μὲ γνώσι, συνοπτικὸ ἀλλὰ πυκνὸ, σελιδοποιημένο μὲ κέφι. Θὰ εἶχε ἴσως νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς τὴν παντελῆ ἔλλειψι εἰκονογραφικοῦ ὕλικου ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, δὲ σημειῶ ὅμως αὐτὸ τελικὰ δὲν βαραινεῖ, γιὰτὶ, ὅπως σημειώσαμε, δὲν πρόκειται γιὰ ἐκδοσι ἐξαντλητικὴ, ἀλλὰ γιὰ ἐργαλεῖο δουλειᾶς καὶ ἡ Πάτρις, ποὺ δεσπάζει, ἔχει ἀντιπροσωπευτικὰ ἔργα γιὰ ἓναν τέτοιο ὁδηγὸ. Ὁ κ. Παπαδόπουλος ἔχει εἰδικὰ ἀσχοληθῆ στὸ παρελθὸν μὲ τὸ νησί καὶ τὸ μοναστήρι του κι ἔτσι θάδισε μὲ ἀσφάλεια. Πάντως στὰ ὑπὸ ἐκδοσι τεύχη μιὰ διεύρυνσι τοῦ εἰκονογραφικοῦ ὕλικου ἐπιβάλλεται ὅπωςδῆποτε ἀπὸ τὰ θέματα (εἰκόνες, ξυλογλυπτά) κι ἐκ τῶν πραγμάτων θὰ γίνῃ.

ΩΡΑΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ πρέπει νὰ χαιρετίσουμε «ἀπὸ θάθους καρδίας» τὴν ὠραία δουλειά, μοναδικὴ στὴν ἑλληνικὴ καλλιτεχνικὴ βιβλιογραφία, χρήσιμη καὶ γιὰ τὸ εὐρύτερο κοινόν, ἐρχόμενη νὰ ἐκπληρώσῃ μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὸν στόχο ποὺ ἔθεσε στὸν πρόλογό του ὁ Θεοφ. Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος: «Τὰ ἱερὰ κειμήλια τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἀποτελοῦν μόνο μεγάλους καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς, εἶναι κυρίως ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας. Συνδέονται μὲ ἅγιες στιγμὲς υπερβάσεως τῆς μικρότητος καὶ ἀθλιότητος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, μὲ ὄρες καὶ πράξεις ἀνατάσεως πρὸς τὸ Ἅγιον, τὴν ἐνυπόστατη Ἀγάπη. Τὰ δημιουργήσε ἡ βαθιὰ πίστη τοῦ λαοῦ μας, τὰ σμίλεψε σὲ καιροὺς πνευματικῆς ἐξάρσεως ἡ εὐλάβειά του. Ἡ σπάνια ὅμως ἀξία τους μαγνητίζει σήμερα ὄχι μόνο τὸν εὐλαβικὸ θαυμασμό, ἀλλὰ καὶ τὴν κερδοσκοπικὴ βουλμία τῶν ἱεροσούλων. Στὶς ποικίλες ἐπιδρομὲς ἀρχαιοκαπηλίας ἐρχεται ἀθέλητος ἀρωγὸς καὶ ἡ ἀγνοία. Ἐπεῖγει λοιπὸν νὰ κατατοπισθοῦν, ὅσο γίνεται πληρέστερα, ὅλοι ὅσοι ἄμεσα ἢ ἔμμεσα σχετίζονται μὲ τὴ χρῆσι, φύλαξη καὶ σπουδὴ τῆς μεγάλης αὐτῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς κληρονομιάς».

Ἡ νέα λαμπρὴ σειρὰ τῆς Α.Δ. δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι θὰ συντείνῃ στὸ νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ ἀγνοία, νὰ καλλιεργηθῇ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ νὰ περισσέψῃ ἡ ἀγάπη. Εἶναι ἀπαραίτητο ἐφόδιο, ποὺ μαζί μὲ τὰ λειτουργικὰ βιβλία, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ στὴ βιβλιοθήκη κάθε ἐκκλησίας, κάθε μοναστηριοῦ, σὲ κάθε Μητροπολιτικὸ Μουσείο.